

แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตรดิตรดิตร
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตรดิตรดิตร เขต 1

สาวิตรี บุญพันธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตรดิตรดิตร
พฤศจิกายน 2563

แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตรดิตรดิตร
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตรดิตรดิตร เขต 1

สาวิตรี บุญยพันธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตรดิตรดิตร
พฤศจิกายน 2563
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตรดิตรดิตร

Guidelines on Tron District Community Learning Resources
Management under the Office of Uttaradit Primary Educational
Service Area 1

Sawitree Boonyapant

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of Requirements
for Master of Education Program (Educational Administration)
faculty of Education Uttaradit Rajabhat University

November 2020

Copyright of Uttaradit Rajabhat University

วิทยานิพนธ์ เรื่อง
แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

ของ

สาวิตรี บุญพันธ์

ได้รับการพิจารณาเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
ให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

()

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

()

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานี แสงหิรัญ)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หยกแก้ว กมลวรรณ)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์และเลขานุการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หยกแก้ว กมลวรรณ)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำหลักสูตร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ภา ธรรมสิทธิ์)

คณบดีคณะครุศาสตร์

(อาจารย์ ดร.เชาวฤทธิ์ จันทร์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรืองเดช วงศ์หล้า)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง	แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1
ผู้วิจัย	สาวิตรี บุญยพันธ์
ปริญญา	หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หยกแก้ว กมลวรรณ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานี แสงหิรัญ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ สํารวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ศึกษาสภาพและปัญหา และหาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 โดยวิธีการทางวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 100 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน ครู จำนวน 10 คน ประชาชนในชุมชน จำนวน 30 คน และผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชน จำนวน 50 คน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจ และแบบสอบถามปลายเปิด โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ มีแหล่งเรียนรู้ จำนวน 213 แห่ง ได้แก่ ประเภทบุคคล จำนวน 60 แห่ง ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น จำนวน 127 แห่ง ทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 6 แห่ง และกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ จำนวน 20 แห่ง สภาพและปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ ทั้ง 4 ด้าน มีดังนี้ 1. ด้านการวางแผน พบว่ามีแผนงาน โครงการ ที่สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน ปัญหาที่พบคือ ผู้บริหารและครูบางพื้นที่ยังไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชน 2. ด้านการดำเนินงาน พบว่า มีการจัดตั้งปราชญ์ชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน และมีการให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ ปัญหาที่พบคือ โรงเรียนบางแห่งยังขาดการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน และ แหล่งเรียนรู้บางพื้นที่ขาดการประชาสัมพันธ์ 3. ด้านการนิเทศติดตามผล พบว่ามีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น มีการนิเทศ ติดตาม ปัญหาที่พบคือ โรงเรียนขาดการบันทึกการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน ประจำแหล่งเรียนรู้ และการนิเทศติดตามบางพื้นที่ไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร 4. ด้านการประเมินผล พบว่ามีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น มีการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากร

รับทราบเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ ปัญหาที่พบคือ บางพื้นที่ยังขาดการประเมินผลที่เป็นสถิติและเป็นเอกสารหลักฐานชัดเจน และแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านผู้อำนวยการโรงเรียน คือ ต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนา เกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนร่วมกับชุมชน 2. ด้านครู คือ ต้องศึกษาบริบทของชุมชนและข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในชุมชน 3. ด้านปราชญ์ชุมชน คือ ต้องมีส่วนร่วมในการนำเสนอการวางแผน พัฒนา แหล่งเรียนรู้ผ่านการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน 4. ด้านผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ คือ ต้องมีส่วนร่วมในการนำเสนอการวางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ผ่านการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

คำสำคัญ : การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้, แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

Abstract

Title	Guidelines on Tron District Community Learning Resources Management under the Office of Uttaradit Primary Educational Service Area 1
Author	Sawitree Boonyapant
Degree	Master of Education Program (Educational Administration)
Advisor	Assistant Professor Dr. Yokkaew Kamolvoradej
Co-Advisor	Assistant Professor Dr. Manee Sanghirun

This research aimed to survey community-learning resources, investigate conditions and problems, and create guidelines on managing Tron District community learning resources under the Office of Uttaradit Primary Educational Service Area 1. This study was a qualitative research using 100 key informants including 10 school administrators, 10 teachers, 30 community intellectuals, and 50 administrators of community learning resource centers. The sample group was obtained through purposive sampling. The instruments used for collecting data were surveys and open-ended questionnaires. The statistics used for data analysis was content analysis.

The results showed that there were 213 community learning resources in Tron District in Uttaradit Province including 60 human resources, 127 man-made resources, 6 natural resources, and 20 social activities, traditions and beliefs learning resources. With regard to the administrative conditions and problems of the community learning resources in four aspects, it was found as the following. 1. Planning – there were project plans that supported the use of community learning resources, but administrators and teachers in some areas did not take part in planning the community learning resources management. 2. Operation – every village officially assigned a community philosopher to give advice and facilitate using community learning resources; however, some schools did not use community

learning resources as well as the learning resources in some areas lacked proper public relations. 3. Supervision and follow-up – community people were welcomed to express their opinions about the resources and supervision and follow up were carried on in the community; however, the schools did not keep record of people using the community learning resources as well as supervision and follow-up was not ongoing in some areas. 4. Evaluation – community people had opportunities to express their opinions, meetings to inform community people of community learning resources operational plans were organized, but lack of statistical evaluation and accurate documents was found in some areas. Regarding the guidelines on community learning resources management in Tron District, Uttaradit Province In four aspects were as follows. 1. School directors – they had to collaborate with community people in planning and developing administrative policy of community learning resources. 2. Teachers – they needed to know and understand the context and information of the community learning resources. 3. Community intellectuals – they had to contribute to designing and making development plans of the community learning resources as a part of the village development plan. 4. Administrators of the learning resources centers – they needed to participate in development planning presentation of the community learning resources during the process of village development plan design.

Keyword : Management of Learning Resources, Learning Resources in the Community

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์และได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หยกแก้ว กมลวรรณ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้แนวคิด หลักการทฤษฎี และให้คำปรึกษาเป็นอย่างดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานี แสงหิรัญ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติม และเสนอแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมศักดิ์ อินทร์รักษา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิ ปัญญาใส กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของอาจารย์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์กา ธรรมสิทธิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์อาจารย์ ดร.สุรเชษฐ์ บุญรักษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ อาจารย์ ดร.รติ ธนารักษ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ นางจිරันต์ มุลน้ำอ่าง ปราชญ์ชุมชน หมู่ 7 ตำบลน้ำอ่าง อำเภอรัตน จังหวัดอุดรดิตถ์ และนางสาวกาญจนา ทรัพย์ม่วง หัวหน้าปราชญ์ชุมชน หมู่ 7 ตำบลช่อสูง อำเภอรัตน จังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบคุณภาพ แนะนำ และการปรับแก้ไขเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูล รวมถึงขอขอบคุณ ผู้อำนวยการ คณะครู ปราชญ์ชุมชน และผู้ดูแลเรียนรู้ชุมชน ที่ให้ความอนุเคราะห์และกรุณาเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม จนทำให้การเก็บข้อมูลจนครบถ้วนสมบูรณ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของคณะครุศาสตร์ทุกท่าน จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

อนึ่ง ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์อยู่ไม่น้อย จึงขอมอบส่วนดีทั้งหมดนี้ให้แก่เหล่าคุณอาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา จนทำให้ผลงานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง และขอขอบพระคุณครอบครัวบุญพันธ์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่เป็นแรงผลักดันในการดำเนินงานจนประสบความสำเร็จ สำหรับข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยขอน้อมรับผิดเพียงผู้เดียว และยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้ เข้ามาศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

สาวิตรี บุญพันธ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ขอบเขตการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้.....	12
แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียนในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตรดิตรดิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตรดิตรดิตร เขต 1.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
บทที่ 3 ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย.....	47
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	47
ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย.....	48

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	49
การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	52
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
ตอนที่ 1 ผลการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1	54
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาศาภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1	57
ตอนที่ 3 ผลการหาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุดรดิตถ์ เขต 1	60
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	66
สรุปผลการวิจัย	66
อภิปรายผล	68
บรรณานุกรม	78
ภาคผนวก	81
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	82
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	84
ภาคผนวก ค หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความกับเนื้อหาในแต่ละประเด็นหัวข้อ จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน	90
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์จัดเก็บข้อมูล	96
ภาคผนวก จ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สำหรับวัตถุประสงค์ 1	102
ภาคผนวก ฉ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สำหรับวัตถุประสงค์ 2	110
ประวัติย่อผู้วิจัย	117

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 1 รายชื่อโรงเรียนเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์	42
ตารางที่ 2 ผลการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1	54
ตารางที่ 3 ผลการศึกษาศาสนาและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1	57
ตารางที่ 4 ผลการหาแนวทางการบริหารจัดการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1	60
ตารางที่ 5 แสดงตัวอย่างผลการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา แต่ละประเด็น	92
ตารางที่ 6 การหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาแต่ละประเด็นของแบบสำรวจ แหล่งเรียนรู้	93
ตารางที่ 7 การหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาแต่ละประเด็นของแบบสอบถาม สภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้	95

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
ภาพที่ 2 แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1.....	65

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีสาระสำคัญที่สร้างเสริมความรู้ การเรียนรู้ ความใฝ่รู้ การศึกษาค้นคว้าวิจัยอันนำไปสู่สังคมความรู้ (Knowledge Society) และสังคมการเรียนรู้ (Learning Society) ซึ่งสะท้อนบทบาทของแหล่งการเรียนรู้ ในมาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่น อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547) แนวการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาชาติกล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนต้องเห็นแบบอย่างที่ดีได้ฝึกการคิด ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย ตรงตามความต้องการและมีความสุขในการเรียนรู้ ครู คณาจารย์ รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เตรียมการสอนและใช้สื่อที่ผสมผสานความรู้สากลกับภูมิปัญญาไทย จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาความคิดของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และสร้างสรรค์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548)

การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เพราะเป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน การเขียน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องรวมทั้งมีการจัดเนื้อหา สาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคล มีการฝึกทักษะ ฝึกกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถจดจำองค์ความรู้ที่นำไปประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวันได้ตลอดไป ดังนั้น สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องให้ความสำคัญในการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และมีการใช้ประโยชน์ จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ทั้งในสถานศึกษาในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการกำหนดหลักสูตรแกนกลาง เพื่อความเป็นไทยเป็นพลเมืองของชาติและให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มเติม ดังนั้นจึงทำให้สถานศึกษาต้องจัดทำสาระของหลักสูตรและต้องบริหารจัดการหลักสูตรในสถานศึกษาด้วยตนเอง และบุคลากรในสถานศึกษา

ต้องร่วมกัน สร้างหลักสูตรของตนเองที่เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สถานศึกษาจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายซึ่งแหล่งการเรียนรู้ไม่ได้จัดอยู่เฉพาะในห้องเรียน หรือในสถานศึกษาเท่านั้น แต่รวมถึง แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในและนอกสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจะต้องพิจารณาใช้ แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตน (กรมวิชาการ, 2544) สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ในมาตรฐานที่ 16 ว่าสถานศึกษา มีการจัดสภาพแวดล้อมและบริการที่ส่งเสริมให้ ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็ม ศักยภาพ มี 3 ตัวบ่งชี้ที่สอดคล้องกับแหล่งเรียนรู้ซึ่งได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 16.1 มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้มีอาคารสถานที่เหมาะสม ตัวบ่งชี้ที่ 16.4 มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียงและอยู่ในสภาพใ้การใช้การได้ดี ตัวบ่งชี้ที่ 16.5 มีการจัดและใช้แหล่ง เรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา และในมาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่ง เรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มี 2 ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ได้แก่ ตัวบ่งชี้ 17.1 มีการ เชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น ตัวบ่งชี้ที่ 17.2 สนับสนุนให้ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา ในด้านการ ปฏิรูปการศึกษานั้น มีจุดเน้นอยู่ที่การปฏิรูปการเรียนรู้บุคคลจะเข้าถึงการเรียนรู้ ได้ทั้ง 3 ระบบ การศึกษา คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้บุคคลได้ เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลาการจัดการเรียนการสอนนั้นจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเรียน การสอนจากการ บอกรความรู้ให้ข้อมูลและการท่องจำมาสู่การเรียนรู้แนวใหม่ให้ผู้เรียนแสวงหา การเรียนรู้ การคิด การแก้ปัญหา การเผชิญสถานการณ์รวมทั้งการสรุปความรู้เพื่อนำมาใช้ในชีวิต แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นห้องสมุด พิพิธภัณฑ์จะต้องมีแหล่งข้อมูลสำหรับการสืบค้น แหล่งที่มาของสิ่งต่าง ๆ เอกสารในห้องสมุดจะต้องมีข้อมูลในท้องถิ่น เกี่ยวกับภูมิปัญญาในท้องถิ่น อาชีพ แหล่งรายได้ วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น มีอินเทอร์เน็ตที่จะให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ได้สะดวกและรวดเร็ว เป็นการขยายประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะกระบวนการต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน

จากการปฏิรูปการศึกษา ที่กล่าวมาจึงทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้ขึ้นอย่างมากมาย ที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ตลอดเวลาจากแหล่งการเรียนรู้ทุกรูปแบบอย่าง เพียงพอ แหล่งเรียนรู้ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น รวมถึงสื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพล ต่อการศึกษาในยุคปัจจุบันและอนาคตที่จะเพิ่มพลังการเรียนรู้รวมถึงสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นบุคคล แห่งการเรียนรู้และเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็นในการ จัดการเรียนรู้ อันจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากประสบการณ์และเกิดกระบวนการเรียนรู้ ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่สร้างนักเรียนที่มีคุณภาพอัน อาจเป็นสถานที่หรือศูนย์รวม

ที่ประกอบด้วย ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้ หรือกระบวนการเรียน การสอน ที่มีรูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอนเป็นการเรียนรู้ ที่มีกำหนดเวลาเรียนยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียนการประเมิน และการวัดผลการเรียนมีลักษณะเฉพาะสร้างขึ้นให้เหมาะสมกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบเดียวกับการประเมินผลในชั้นหรือห้องเรียน เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียน เกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการในโรงเรียน เกี่ยวกับการวางแผนงานการกำหนดโครงสร้างในการบริหารจัดการ การกำหนดทีมงานและ การกำหนดงบประมาณการมองทิศทางและวิเคราะห์ไปสู่อนาคต

แหล่งเรียนรู้ของชุมชนภายในอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ ถือเป็นอีกหนึ่งอำเภอที่มี เอกลักษณะทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น มีสถานที่ที่เรียนรู้มากมายที่เกี่ยวกับภูมิปัญญา เอกลักษณะ วัฒนธรรมท้องถิ่นอันควรค่าแก่การเรียนรู้และอนุรักษ์ ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายซึ่งครูสามารถ นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียน การสอน เช่น สวน ไร่ นา วัด สถานีนามัย ศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ บุคคลที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน สิ่งก่อสร้าง ฯลฯ ที่จะส่งเสริมให้เกิด การเรียนรู้ตามหลักสูตรของสถานศึกษา แต่ในปัจจุบันแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน นั้น บางแหล่งยังไม่เป็นที่รู้จักของครู และนักเรียน บางแหล่งทรุดโทรม ไม่ได้รับการดูแล รักษา หรือ พัฒนาให้พร้อมต่อการเข้าใช้

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหาร การจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต 1 เพื่อนำผลที่ได้ไปให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การ วางแผนเพื่อปรับปรุง พัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ประกอบกับเพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถ เข้ามาใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนใช้เป็นสถานที่ที่เป็น ข้อมูลพื้นฐานสำหรับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะสามารถนำข้อมูลไปปรับปรุง และพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ในชุมชนให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการเข้ามาใช้บริการได้

คำถามการวิจัย

1. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต 1 มีอะไรบ้าง
2. สภาพและปัญหา การบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต 1 เป็นอย่างไร

3. แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1 มีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1
2. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา การบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1
3. เพื่อหาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร
 - 1.1 ประชากร ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ปราชญ์ชุมชน ครู ผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชน ของโรงเรียนในเขตอำเภอตรอน จำนวน 20 แห่ง
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งคัดเลือกจากประชากร ผู้อำนวยการโรงเรียน ปราชญ์ชุมชน ครู ผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชน เขตอำเภอตรอน จำนวน 100 คน จากสถานศึกษา 10 แห่ง โดยจำแนกเป็นดังนี้
 - 1.2.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 10 คน
 - 1.2.2 ตัวแทนครู จากโรงเรียน จำนวน 10 คน
 - 1.2.3 ปราชญ์ชุมชน ซึ่งมีคุณสมบัติ ผ่านการอบรม โครงการสร้างและพัฒนาผู้นำ สัมมาชีพชุมชน หลักสูตร วิทยากรผู้นำสัมมาชีพ หรือ ได้รับการแต่งตั้งจากหน่วยงานราชการให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ หรือเป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำภูมิปัญญามาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตจนประสบผลสำเร็จ สามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม จำนวน 30 คน
 - 1.2.4 ผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชน ซึ่งมีคุณสมบัติ เป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ คณะกรรมการดูแล หรือ ตัวแทนผู้นำชุมชน กลุ่ม/องค์กร เครือข่ายองค์กรชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน อาสาสมัคร หรือ เป็นเจ้าของแหล่งเรียนรู้นั้น ๆ จำนวน 50 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ประเภทของแหล่งเรียนรู้

- 2.1 แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล
- 2.2 แหล่งการเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น
- 2.3 แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ
- 2.4 แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

4. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการ ปีการศึกษา 2562-2563

(กรกฎาคม 2562 – สิงหาคม 2563)

นิยามศัพท์เฉพาะ

แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง แหล่งของข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ สารสนเทศกิจกรรมและ
ประสบการณ์ต่างๆ ในชุมชนที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองได้
ตามอัธยาศัย โดยประเภทของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล หมายถึง บุคคลทั่วไปที่อยู่ในชุมชนซึ่งสามารถถ่ายทอด
องค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ เช่น ผู้บริหาร ราษฎรชุมชน ครู ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ชาวนา ชาวสวน
ชาวไร่ ช่างฝีมือ พ่อค้า นักธุรกิจ พนักงานบริษัท ข้าราชการ ภูมิสงฆ์ ศิลปิน เป็นต้น

2. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น หมายถึง สถานที่สำคัญทางด้าน
ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน สถานที่ราชการ สถาบันทางศาสนา พิพิธภัณฑ์ ตลาด ร้านค้า ห้างร้าน
บริษัท ธนาคาร โรงแรมโหลศพ โรงงานอุตสาหกรรม ห้องสมุด ถนน สะพาน เขื่อน ฝายทดน้ำ
สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามบิน เป็นต้น

3. แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ
เช่น ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หิน แร่ ทะเล เกาะ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก ทุ่งนา สัตว์ป่า
สัตว์น้ำ เป็นต้น

4. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ หมายถึง สิ่งที่เป็น
กิจกรรมที่ทำร่วมกันในชุมชนเป็นประจำ ประเพณีปฏิบัติกันในวาระโอกาสต่างๆ หรือปฏิบัติสืบทอด

กันมาเป็นเวลานาน ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน
วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน เป็นต้น

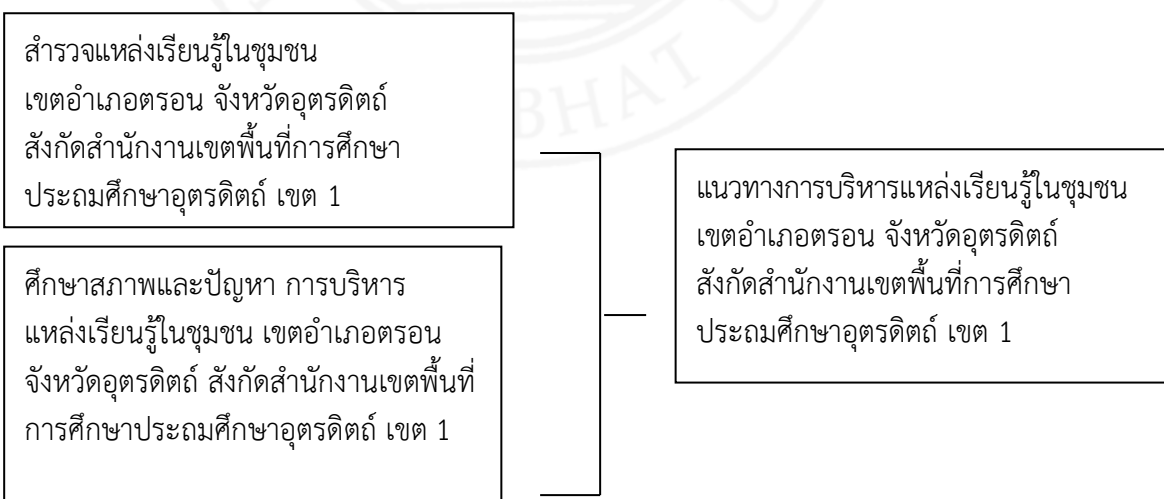
การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการ
ใช้แหล่งเรียนรู้ ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การนิเทศติดตามผล และการประเมินผล

โรงเรียนในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1 หมายถึง โรงเรียนดังต่อไปนี้ 1. โรงเรียนบ้านน้ำอ่าง(สำนักงานสลาก-
กินแบ่งสงเคราะห์ที่ 163) 2. โรงเรียนบ้านเหล่า 3. โรงเรียนบ้านข่อยสูง 4. โรงเรียนบ้านแหลมถ่อน-
สามัคคี 5. โรงเรียนบ้านวังแดง (สหจิตวิทยาการ) 6. โรงเรียนชุมชนบ้านวังหิน 7. โรงเรียนบ้าน-
หาดสองแคว 8. โรงเรียนบ้านบึงพาด(นิคมราษฎร์-สงเคราะห์) 9. โรงเรียนพงสะดีอ (รัฐ-ประชาสรรค์)
10. โรงเรียนชุมชนบ้านแก่ง(ไกรสรพงษ์สงเคราะห์)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน
จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1
2. ผลจากการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
การวางแผนเพื่อปรับปรุง พัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน สำหรับ
ชุมชนและทุกหน่วยงานที่จะนำไปประกอบการพิจารณาปรับปรุง และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
ให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม เอื้ออำนวยต่อการเข้าไปใช้บริการของประชาชนและบุคคลที่สนใจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ศึกษาสภาพและปัญหา และหาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1 โดยมีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
2. แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้
3. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ความหมายของการบริหาร

คำว่า การบริหาร (Administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาลาติน “Administatrae” หมายถึง ช่วยเหลือ (Assist) หรืออำนวยความสะดวก (Direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “Minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้ หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรี สำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า Administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ

การบริหาร บางครั้งเรียกว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ถ้าเป็นหน่วยงานภาคเอกชน หมายถึง ของหน่วยงาน และ/หรือ บุคคล) ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงานโดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น การบริหารนโยบาย (Policy) การบริหารอำนาจหน้าที่ (Authority) การบริหารคุณธรรม (Morality) การบริหารที่เกี่ยวข้องกับสังคม (Society) การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Staffing) การอำนวยความสะดวก (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และ การประมาณ (Budgeting) เช่นนี้ เป็นการนำ “กระบวนการบริหาร” หรือ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” ที่เรียกว่า แพมส์-โพสคอร์บ (PAMS-POSDCORB) แต่ละตัวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมาย

การให้ความหมายทั้ง 2 ตัวอย่างที่ผ่านมานี้ เป็นการนำหลักวิชาการด้านการบริหาร คือ “กระบวนการบริหาร” และ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” มาใช้เป็นแนวทางหรือกรอบแนวคิดในการให้ความหมายซึ่งน่าจะมีส่วนทำให้การให้ความหมายคำว่ากระบวนการบริหารเช่นนี้ครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการบริหาร ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย เป็นวิชาการ และมีกรอบแนวคิดด้วย นอกจากนี้ 2 ตัวอย่างนี้แล้ว ยังอาจนำปัจจัยอื่นมาใช้เป็นแนวทางในการให้ความหมายได้อีก เป็นต้นว่า 3M ซึ่งประกอบด้วย การบริหารคน (Man) การบริหารเงิน (Money) และการบริหารงานทั่วไป (Management) และ 5P ซึ่งประกอบด้วย ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด ประสานงาน และประชาสัมพันธ์

ความหมายการบริหาร มีนักวิชาการที่ให้ความหมายแตกต่างกันไป ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ การบริหาร คือ กระบวนการที่นำไปสู่การตัดสินใจ และนำนโยบายไปปฏิบัติ

ธงชัย สันติวงษ์ (2543, น. 21) กล่าวถึงลักษณะของงานบริหารจัดการไว้ 3 ด้าน คือ

1. ในด้านที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้างาน งานบริหารจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์การ
2. ในด้านของภารกิจหรือสิ่งที่ต้องทำ งานบริหารจัดการ หมายถึง การจัดระเบียบทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์การ และการประสานกิจกรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน
3. ในด้านของความรับผิดชอบ งานบริหารจัดการ หมายถึง การต้องทำให้งานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยการอาศัยบุคคลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

บุญทัน ดอกไธสง (2537, น. 1) ให้ความหมายว่า การบริหาร คือ การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล องค์กร หรือประเทศ หรือการจัดการเพื่อผลกำไรของทุกคนในองค์การ

ปีเตอร์ เอฟ. ดรักเกอร์ (Peter F. Drucker อ้างอิงใน สมพงษ์ เกษมสิน, 2523, น. 6) กล่าวว่า การบริหาร คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การทำงานต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำภายในสภาพองค์การที่กล่าวนั้น ทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์การที่เข้ามาร่วมกันทำงานในองค์การ ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่น ๆ เครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบ เงินทุน รวมทั้งข้อมูลสนเทศต่าง ๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการ ออกจำหน่ายและตอบสนองความพอใจให้กับสังคม

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2532, น. 17) ให้ความหมายการบริหารว่า หมายถึง ระบบที่ประกอบไปด้วยกระบวนการในการนำทรัพยากรทางการบริหารทั้งทางวัตถุและคนมาดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2545, น. 22) แบ่งการบริหาร ตามวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้ง หน่วยงานไว้ 6 ส่วน ดังนี้

1. การบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเรียกว่า การบริหารรัฐกิจ (public administration) หรือการบริหารภาครัฐ มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้ง คือ การให้บริการ สาธารณะ (Public services) ซึ่งครอบคลุมถึงการอำนวยความสะดวก การรักษาความสงบเรียบร้อย ตลอดจนการพัฒนาประชาชนและประเทศชาติ เป็นต้น การบริหารส่วนนี้เป็นการบริหารของ หน่วยงานของภาครัฐ (Public or Governmental Organization) ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงาน ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เช่น การบริหารงานของหน่วยงานของสำนัก นายกรัฐมนตรี กระทรวง กรม หรือเทียบเท่า การบริหารงานของจังหวัดและอำเภอ การบริหารงาน ของหน่วยการบริหารท้องถิ่น หน่วยงานบริหารเมืองหลวง รวมตลอดทั้งการบริหารงานของหน่วยงาน ของรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

2. การบริหารงานของหน่วยงานภาคธุรกิจ ซึ่งเรียกว่า การบริหาร ธุรกิจ (Business Administration) หรือการบริหารภาคเอกชนหรือการบริหารของหน่วยงานของเอกชน ซึ่งมี วัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งเพื่อการแสวงหากำไร หรือการแสวงหากำไรสูงสุด (Maximum Profits) ในการทำธุรกิจ การค้าขาย การผลิตอุตสาหกรรม หรือให้บริการ เห็นตัวอย่างได้อย่างชัดเจน จากการบริหารงานของ บริษัท ห้างร้าน และห้างหุ้นส่วนทั้งหลาย

3. การบริหารของหน่วยงานที่ไม่สังกัดภาครัฐ (Non-Governmental Organization) ซึ่ง เรียกย่อว่า หน่วยงาน เอ็นจีโอ (NGO.) เป็นการบริหารงานของหน่วยงานที่ไม่แสวงหากำไร (Non-Profit Administration) มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้ง คือการไม่แสวงหากำไร (Non-Profit) เช่น การบริหารของมูลนิธิ และสมาคม

4. การบริหารงานของหน่วยงานระหว่างประเทศ (International Organization) มีวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้ง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น การบริหารงานของ สหประชาชาติ (United Nations Organization) องค์การการค้าระหว่างประเทศ (World Trade Organization) และกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN)

5. การบริหารงานขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ การบริหารงานขององค์กรส่วนนี้เกิดขึ้น หลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้ กำหนดให้มีองค์กรตามรัฐธรรมนูญขึ้น เช่น การบริหารงานของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง และผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เป็นต้น องค์กรดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นหน่วยงานของรัฐเช่นกัน แต่มีลักษณะพิเศษ เช่น เกิดขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว และมีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งเพื่อปกป้อง

คุ้มครองและรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตลอดจนควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

6. การบริหารงานของหน่วยงานภาคประชาชน มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งเพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและถูกเอารัดเอาเปรียบตลอดมา เช่น การบริหารงานของหน่วยงานของเกษตรกร กลุ่มผู้ใช้แรงงาน และกลุ่มผู้ให้บริการ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2545, น. 23)

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, (2545, น. 36-38) มีความเห็นว่า การบริหารในฐานะที่เป็นกระบวนการ หรือกระบวนการบริหาร เกิดได้จากหลายแนวคิด เช่น โปสคอรบ (POSDCORB) เกิดจากแนวคิดของลูเทอร์ กุลิก (Luther Gulick) และ ลินดอล เออร์วิก (Lyndall Urwick) ประกอบด้วย ขั้นตอนการบริหาร 7 ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) สอดคล้องกับกระบวนการบริหารตามแนวคิดของวิรัช วิรัชนิภาวรรณ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2548, น. 5) กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการ (Management Administration) การบริหารการพัฒนา (Development Administration) แม้กระทั่งการบริหารการบริการ (Service Administration) แต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึง หรือใกล้เคียงกันที่เห็นได้อย่างชัดเจนมีอย่างน้อย 3 ส่วน คือ หนึ่ง ล้วนเป็นแนวทางหรือวิธีการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นำมาใช้ในการปฏิบัติราชการเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ สอง มีกระบวนการบริหารงานที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การคิด (Thinking) หรือการวางแผน (Planning) การดำเนินงาน (Acting) และการประเมินผล (Evaluating) โดยมีจุดหมายปลายทาง คือ การพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงเพิ่มขึ้น สำหรับส่วนที่แตกต่างกัน คือ แต่ละคำมีจุดเน้นต่างกัน กล่าวคือ การบริหารจัดการ เน้นเรื่องการนำแนวคิดการจัดการของภาคเอกชนเข้ามาใช้ในการบริหารราชการ เช่น การมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขันความเร็ว การตลาด การประชาสัมพันธ์ การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอน และการลดพิธีการ เป็นต้น ในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหารรวมทั้งการพัฒนานโยบาย แผน แผนงาน โครงการ (policy, plan, program, project) หรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ ส่วนการบริหารการบริการเน้นเรื่องการบริหารอำนวยความสะดวกและการให้บริการแก่ประชาชน

เฟรดเดอริค ดับบลิว. เทเลอร์ (Frederick W. Taylor อ้างอิงใน สมพงษ์ เกษมสิน, 2523, น. 27) ให้ความหมายการบริหารไว้ว่า งานบริหารทุกอย่างจำเป็นต้องกระทำโดยมีหลักเกณฑ์ ซึ่ง

กำหนดจากการวิเคราะห์ศึกษาโดยรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อให้มีวิธีที่ดีที่สุดในอนาคตที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตมากยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์สำหรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

สมพงษ์ เกษมสิน (2514, น. 4) มีความเห็นว่า การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ นำเอาทรัพยากรบริหาร (Administrative Resource) เช่น คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการมา ประกอบการตามกระบวนการบริหาร (Process of Administration) เช่น POSDCORB Model ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมพงษ์ เกษมสิน (2523, น. 5-6) กล่าวไว้ว่า คำว่า การบริหารนิยมใช้กับการบริหารราชการ หรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งมีศัพท์บัญญัติ ว่า รัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) และคำว่า การจัดการ (Management) นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน หรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ สมพงษ์ เกษมสิน ยังให้ความหมายการบริหารไว้ว่า การบริหารมีลักษณะเด่น เป็นสากลอยู่หลายประการ ดังนี้

1. การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์
2. การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบ
3. การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
4. การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ
5. การบริหารเป็นการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคล
6. การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคล กล่าวคือ ความร่วมมือ (Collective Mind) จะก่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม (Group Cooperation) อันจะนำไปสู่พลังของกลุ่ม (Group Effort) ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์
7. การบริหารมีลักษณะการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล
8. การบริหารมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์
9. การบริหารไม่มีตัวตน (Intangible) แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์

อนันต์ เกตุวงศ์ (2523, น. 2) ให้ความหมายการบริหารว่า เป็นการประสานความพยายามของมนุษย์ (อย่างน้อย 2 คน) และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดผลตามต้องการ

แฮร์โรลด์ คูนต์ซ์ (Harold Koontz อ้างอิงใน สมพงษ์ เกษมสิน, 2523, น. 7) ให้ความหมายของการจัดการ หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ เป็นอุปกรณ์การดำเนินการนั้น

Herbert A. Simon (1947, p. 34) กล่าวถึงการบริหารว่าหมายถึง กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า เทคนิคและวิธีการต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานในองค์การเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่ตั้งไว้การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยการใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบ โดยอาศัยปัจจัยทรัพยากรทางการบริหารคือ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์และการจัดการ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจำเป็นจะต้องใช้ทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ในการชักจูงให้คนหันมาช่วยเหลืองานขององค์การเพื่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจกัน ในการทำงานให้ได้รับผลสำเร็จตามจุดหมายที่วางไว้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์โดยที่ ผู้บริหารต้องทำหน้าที่ เป็นทั้งหัวหน้า ผู้นำและผู้ประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัย กระบวนการ 7 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดการด้านบุคคล การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงาน และการจัดการงบประมาณ

แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้

ความหมายของแหล่งเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, น. 20) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า แหล่งเรียนรู้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะและความสามารถต่าง ๆ ที่จะช่วยให้บุคคลแต่ละคนสามารถเป็นผู้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเพื่อให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพอย่างเต็มกำลังความสารถ หรืออาจกล่าวได้ว่า แหล่งเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้ยอมรับความเป็นจริงแห่งตน (Self-Actualization)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2535, น. 582) ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ว่า หมายถึง ถิ่น ที่อยู่ บริเวณ บ่อเกิด แห่ง ที่ศูนย์ความรู้ ที่เข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, น.3-4) ได้อธิบายความหมายของแหล่งเรียนรู้ว่าแหล่งเรียนรู้หมายถึงแหล่งหรือที่รวม อันอาจเป็นสถานที่ หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสารความรู้และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนการสอน ที่มีรูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการการเรียนรู้ที่มีกำหนดเวลาเรียนยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่จำเป็นต้องรูปแบบเดียวกันกับการประเมินผลในชั้น หรือห้องเรียนนั้น จะเห็นได้ว่าการจัดอยู่มากมาย ทั้งที่เป็นของภาครัฐ และภาคเอกชน วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งนั้น เป็นการเฉพาะแตกต่างกันออกไปไม่ว่าจะเป็นพิพิธภัณฑ์ สวนพฤกษศาสตร์ หอสมุดแห่งชาติและอุทยานประวัติศาสตร์ เป็นต้น

คำริ บุญชู (2548, น. 27) ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร ความรู้ประสบการณ์ทั้งหลายที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากการได้คิดเอง ปฏิบัติเองและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ตามอัธยาศัยและต่อเนื่อง จนเกิดกระบวนการเรียนรู้และสุดท้ายก็จะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ไพรัช วังช่วย (2548, น. 19) ได้กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้หมายถึง สิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ได้แก่บุคคล สถานที่ต่าง ๆ แหล่งวิทยาการธรรมชาติสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองวัฒนธรรม เทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ที่เสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยประสบการณ์ตรง เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, น. 4-6) ได้นิยามความหมายของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า แหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ แหล่งความรู้ วิทยาการและประสบการณ์ที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวาง และต่อเนื่องจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552, น. 9) ได้นิยามความหมายของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่าเป็นแหล่งข้อมูลสารสนเทศที่สร้างเสริมประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด และพฤติกรรม เพื่อจุดประสงค์ให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ มีความสนใจใฝ่รู้ และเป็นบุคคลที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการศึกษาความหมายของแหล่งเรียนรู้ข้างต้นสรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่ง หรือที่ให้ข้อมูล ข่าวสาร สารความรู้ ประสบการณ์ที่หลากหลายที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ แก่ผู้เรียนเกิด เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องกว้างขวาง

ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้

กิ่งแก้ว อาริรักษ์ (2548, น. 118) ให้ความสำคัญของการศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อที่หลากหลาย
2. ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้ลึกซึ้งขึ้น โดยใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูล สะท้อนความคิดเห็นจากแหล่งการเรียนรู้
3. กระตุ้นมุ่งเน้นลึกในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งผลักดันให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น สามารถสร้างผลผลิตในการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงขึ้น
4. เสริมสร้างการเรียนรู้ จนเกิดทักษะการแสวงหาข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการสร้างความตระหนักเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติและ ความแตกต่างของข้อมูล

5. แหล่งการเรียนรู้เสริมสร้างการพัฒนาการคิด เช่น การแก้ปัญหา การให้เหตุผล และการประเมินอย่างมีวิจารณญาณ โดยอาศัยกระบวนการวิจัยอิสระ

6. เปลี่ยนเจตคติของครูและผู้เรียนที่มีต่อเนื้อหารายวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

7. พัฒนาทักษะการวิจัยและความเชื่อมั่นในตนเองในการค้นหาข้อมูล

8. เพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการ ในด้านเนื้อหา เจตคติ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

โดย อาศัยแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนรู้

นฤมล ต้นธสุระเศรษฐ์ และคณะ (2553, น. 9) กล่าวว่า ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้เป็นแหล่งการศึกษาตลอดชีวิต ที่ประชาชนจะมีปฏิสัมพันธ์เพื่อหาความรู้ต่างๆ ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา ไม่จำกัดเพศและวัย เป็นแหล่งที่ช่วยเสริมการเรียนการสอนการศึกษาในระบบ ประชาชนเข้าไปปฏิสัมพันธ์เพื่อหาความรู้จากแหล่งกำเนิดได้ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงหรือมือปฏิบัติจริงได้ เพื่อให้ได้ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ๆ ที่มีการคิดค้นขึ้นและได้เรียนรู้จากของจริง เช่น การศึกษาประดิษฐ์กรรมใหม่ โดยดูจากวีดิทัศน์ ภาพยนตร์ นิทรรศการ หรือสิ่งพิมพ์ เป็นต้น

ประเวศ วะสี (2540, น. 6) กล่าวว่า ห้องเรียนมีแหล่งการเรียนรู้ และผู้รู้ด้านต่าง ๆ มากมาย มากกว่าที่ครูสอนท่องหนังสือ ถ้าเปิดโรงเรียนสู่ท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากครูในท้องถิ่น จะมีครูมากมาย หลากหลายเป็นครูที่รู้จริงทำจริง จะทำให้การเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง การเรียนสนุก ไม่น่าเบื่อ ที่สำคัญเป็นการปรับระบบที่มีคุณค่า เดิมการศึกษามองข้ามคุณค่าเหล่านี้ เมื่อผู้รู้ในท้องถิ่นเหล่านี้เป็นครูได้ จะถือเป็นการยกระดับคุณค่า ศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจของท้องถิ่นอย่างแรง เป็นการถักทอทางสังคม

พันธ์ประภา พูนสิน (พันธ์ประภา พูนสิน, 2555) กล่าวว่าไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม ร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct)
2. ให้ผู้เรียนมีบทบาท และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด (Participation)
3. ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน และได้เรียนรู้จากกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ความคิด และประสบการณ์แก่กันและกันมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (Interaction)
4. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ “กระบวนการ” ควบคู่ไปกับ “ผลงาน/ข้อความรู้ที่สรุปได้” (Process / Product)
5. ให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (Application)

จากการศึกษาความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ข้างต้นสรุปได้ว่า เป็นแหล่งที่รวบรวมองค์ความรู้ อันหลากหลาย พร้อมทั้งจะให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล และเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ประเภทของแหล่งเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2547, น. 3-4) ได้จัดประเภท ของแหล่งเรียนรู้ได้หลายแบบตามความสอดคล้องกับโรงเรียนแต่ละแห่งเพื่อเอื้อประโยชน์ ต่อการใช้

แบบที่ 1 จัดตามลักษณะของแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย

1. แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนจะศึกษาหาความรู้ได้จากสิ่งที่มีอยู่ แล้วตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ลำธาร กรวด หิน ดิน ทราย ชายทะเล
2. แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนเทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดประชาชน สถาบันทางการศึกษา สวนสาธารณะ ตลาด บ้านเรือน ที่อยู่ อาศัย สถานประกอบการ
3. บุคคล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ความสามารถ คุณธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งด้านการประกอบอาชีพและการสืบสานวัฒนธรรม ตลอดจนนักคิด นักประดิษฐ์และผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านต่าง ๆ

แบบที่ 2 จัดตามแหล่งที่ตั้งของแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย

1. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เดิมจะมีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นหลัก คือ ครู อาจารย์ ห้องเรียน ห้องสมุด ต่อมามีการพัฒนาเป็นห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องจริยธรรม ห้องศิลปะ เป็นต้น ตลอดจนการใช้อาคารสถานที่บริเวณและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น ห้องอาหาร สนาม ห้องน้ำ สวนดอกไม้ สวนสมุนไพร แหล่งน้ำในโรงเรียน เป็นต้น
2. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ครอบคลุมทั้งด้านสถานที่และบุคคล ซึ่งอาจอยู่ในชุมชน ใกล้เคียงโรงเรียนและชุมชนที่โรงเรียนพานักเรียนไปศึกษาหาความรู้เช่น แม่น้ำ ภูเขา ชายทะเล วัด ตลาด ห้องสมุดประชาชน สถานีตำรวจ สถานีอนามัย สวนสาธารณะ สวนสัตว์

เกษม คำบุตรดา (2550, น. 10) ได้จำแนกแหล่งการเรียนรู้ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล เช่น ครู เพื่อนในห้องเรียน เพื่อนต่างห้องเรียน เพื่อนต่างระดับ บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง คนในชุมชน เป็นต้น

2. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งวิชาการ ได้แก่ สถานที่ต่าง ๆ ภายในโรงเรียนและชุมชน เช่น ห้องสมุด วัด ตลาด ร้านค้า สถานีตำรวจ สถานีอนามัย โบราณสถาน สวนสัตว์ เป็นต้น

3. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ ห้วย หนอง คลอง สวนสาธารณะ ป่า ต้นไม้ ไร่ ฝาย อุทยานธรรมชาติ รวมทั้งสัตว์ต่าง ๆ เช่น สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า เป็นต้น

4. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น หนังสือ ตำรา นิตยสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ แผ่นปลิว ป้ายโฆษณาต่าง ๆ รายการวิทยุ รายการ โทรทัศน์ เสียงตามสาย เกมคอมพิวเตอร์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ เป็นต้น

ครุฑชิต พุทธโกษา (2554, อ้างถึงใน กรมการศึกษานอกโรงเรียน, ม.ป.ป.)

ได้กล่าวถึง แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นในลักษณะของการจัดการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการว่าเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิต เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางาน ครอบครัว สื่อ แหล่งความรู้ต่างๆ ในชุมชนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา โดยแบ่งแหล่งที่จะให้ประชาชนได้เรียนรู้ตาม อัยาศัยออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่

1. ห้องสมุด ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดวิทยาลัย ห้องสมุดวัด ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดของหน่วยงานเอกชน เป็นต้น

2. เครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สำนักเกษตรตำบล สถานีอนามัยตำบล ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แหล่งความรู้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ หรือตามวิถีชีวิตของชาวบ้าน

3. สื่อสารมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วารสาร นิตยสาร จุลสาร ไปสเตอร์ เป็นต้น

4. ภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้แก่ ภูมิปัญญาของผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน วัฒนธรรม เป็นต้น

5. สื่อพื้นบ้าน ได้แก่ เพลง ลิเก หมอลำ หนังตะลุง มโนราห์ ลาดตัด เป็นต้น

6. ครอบครัว ได้แก่ การดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ การอบรมสั่งสอน การให้ความรู้ จากพ่อแม่ เป็นต้น

ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ (2537, น. 58-59) แบ่งแหล่งการเรียนรู้ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล หมายถึง บุคคลที่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารกับผู้อื่นได้ ซึ่งได้แก่ สมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ จากประสบการณ์ของตนเอง เป็นต้น ซึ่งแหล่งบุคคลนี้จะเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารแบบสองทางมากกว่าแหล่งการเรียนรู้ประเภทอื่น ๆ

2. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสื่อมวลชน เป็นแหล่งที่เป็นการให้ข้อมูล ข่าวสาร โดยผ่านทางสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และวารสารต่าง ๆ เป็นต้น

ซึ่งสื่อมวลชนจะสามารถเข้าถึงผู้ใช้ได้อย่างกว้างขวางแต่การสื่อสารจากแหล่งสื่อมวลชนจะเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว

3. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถาบัน เป็นองค์กรซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐบาล หรือเอกชนเพื่อทำหน้าที่ในการแสวงหาสารสนเทศแล้วนำมาวิเคราะห์ จัดเก็บ และให้บริการ เผยแพร่ ได้แก่ ห้องสมุดหรือศูนย์สารสนเทศ แหล่งข้อมูลของหน่วยงานองค์กรทางราชการ สมาคมวิชาชีพ เป็นต้น

สุมน อมรวิวัฒน์ (2544, น. 25) จำแนกประเภทแหล่งการเรียนรู้ไว้ 4 ประเภท คือ

1. แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ บุคคลทั่วไป ที่อยู่ในท้องถิ่นซึ่งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ เช่น ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ช่างฝีมือ พ่อค้า นักธุรกิจ พนักงานบริษัท ข้าราชการ ภิภุสงฆ์ ศิลปิน นักกีฬา เป็นต้น

2. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สถานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน สถาบันทางศาสนา พิพิธภัณฑ์ สถานที่ราชการ ห้องสมุดตลาด ร้านค้า ห้างร้าน บริษัท ธนาคาร โรงแรมสห โรงงานอุตสาหกรรม ถนน สะพาน เขื่อน ฝายทดน้ำ สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามบิน เป็นต้น

3. แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หิน แร่ ทะเล เกาะ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก ทุ่งนา สัตว์ป่า สัตว์น้ำ เป็นต้น

4. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น จากการศึกษาประเภทของแหล่งเรียนรู้ตามแนวคิดต่าง ๆ

สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งการเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ และ แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ

รูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้

ชนิดา วิสะมิตนันท์ (2541, น.44) ได้กล่าวถึงการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าต่อผู้เรียนมากที่สุด โรงเรียนควรดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมการ

1.1 ประชุมชี้แจงบุคลากร ทำความเข้าใจรายละเอียดของแผนงานการจัด และใช้แหล่งเรียนรู้

1.2 กำหนดรายละเอียดการดำเนินงาน

- 1.3 จัดหางบประมาณ
- 1.4 จัดเตรียมเอกสารประกอบการศึกษา (ใบงาน)
- 1.5 เตรียมอาหาร พาหนะและสถานที่
2. การประสานงาน
 - 2.1 ติดต่อ ประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร หรือผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้
ก่อนนำไปใช้บริการ
 - 2.2 ประสานงานติดต่อกับวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ (ถ้ามี)
 - 2.3 ประสานงานกับครูผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ที่สามารถนำมาบูรณาการได้
3. การปฏิบัติ
 - 3.1 ปฐมนิเทศผู้เรียนกับวิธีการใช้ระเบียบ มารยาทและข้อปฏิบัติในการใช้แหล่งเรียนรู้
 - 3.2 กำหนดให้ผู้เรียนบันทึก สรุปรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้
 - 3.3 ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, น. 42) ได้กล่าวถึง แนวปฏิบัติในการดำเนินการใช้แหล่ง
เรียนรู้ว่าการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ การปฏิบัติการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนหรือในท้องถิ่น เพื่อ
ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้และให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าต่อผู้เรียนมากที่สุด โรงเรียนควร
ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

 1. การปฏิบัติการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
 - 1.1 ประชาสัมพันธ์
 - 1.2 จัดหาทรัพยากร สารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี
 - 1.3 จัดเก็บให้เป็นระเบียบ
 - 1.4 ผลิตคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้
 - 1.5 จัดบริการ
 - 1.6 จัดกิจกรรมแนะนำการใช้และรณรงค์การใช้แหล่งเรียนรู้
 2. การปฏิบัติใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
 - 2.1 การเตรียมการโดยการดำเนินการ ดังนี้
 - 2.1.1 ประชุม ชี้แจงบุคลากรทำความเข้าใจในรายละเอียดของแผนการจัด และ
ใช้แหล่งเรียนรู้
 - 2.1.2 กำหนดรายละเอียดในการดำเนินงาน
 - 2.1.3 จัดหางบประมาณ

2.1.4 จัดเตรียมเอกสารประกอบการเรียน (ใบงาน)

2.1.5 เตรียมอาหาร พาหนะ และสถานที่

2.2 การประสานงาน โดยการติดต่อประสานงาน กับหน่วยงาน องค์กร หรือ ผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ก่อนไปใช้บริการและประสานงานกับครูผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่สามารถบูรณาการได้

2.3 การปฏิบัติเริ่มดำเนินการจากปฐมนิเทศผู้เรียนเกี่ยวกับวิธีการใช้ ระเบียบ มารยาท และข้อควรปฏิบัติในการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดให้ผู้เรียนบันทึก สรุปรายงานผลการ ปฏิบัติการใช้แหล่งเรียนรู้และดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติการที่กำหนด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการใช้ แหล่งเรียนรู้โดยโรงเรียนอาจะมีแนวทางการสร้าง พัฒนา และใช้แหล่งเรียนรู้ ดังนี้

1. จัดตั้งคณะผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ ซึ่งอาจประกอบด้วย บุคลากร ดังต่อไปนี้

1.1 รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

1.2 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

1.3 หัวหน้างานห้องสมุด

1.4 หัวหน้าศูนย์คอมพิวเตอร์ของโรงเรียน โดยมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินการสร้าง และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามความพร้อมที่ได้ดำเนินการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งในโรงเรียนและ ชุมชนกำหนดแหล่งเรียนรู้ และจัดระบบสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้

2. สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามสารสนเทศ ที่มีอยู่ ให้มีประสิทธิภาพจัดระบบการใช้สำหรับผู้เรียน และผู้สนใจ

3. ใช้แหล่งเรียนรู้ผู้เรียนและผู้สนใจได้ใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า

มีการรวบรวมข้อมูล การใช้เพื่อเป็นข้อมูลกำหนดแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่อไป

จากข้อความที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ได้ 2 วิธี คือการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการใช้ แหล่งเรียนรู้ ดังนี้

1. การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1.1 ประชาสัมพันธ์

1.2 จัดหาทรัพยากร สารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี

1.3 จัดเก็บให้เป็นระเบียบ

1.4 จัดทำคู่มือการใช้แหล่งเรียนรู้

1.5 จัดกิจกรรมแนะนำการใช้และรณรงค์การใช้แหล่งเรียนรู้

2. การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น มีแนวทางดำเนินการดังนี้

2.1 การเตรียมการ โดยการดำเนินการ ดังนี้

2.1.1 ประชุม ชี้แจงบุคลากรทำความเข้าใจในรายละเอียดของแผนการจัด และ
ใช้แหล่งเรียนรู้

2.1.2 กำหนดรายละเอียดในการดำเนินงาน

2.1.3 จัดหางบประมาณ

2.1.4 จัดเตรียมเอกสารประกอบการเรียน (ใบงาน)

2.1.5 เตรียมอาหาร พาหนะ และสถานที่

2.2 การประสานงาน โดยการติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร หรือ
ผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ก่อนไปใช้บริการ และประสานงานกับครูผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ
เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถบูรณาการได้

2.3 การใช้แหล่งเรียนรู้เริ่มดำเนินการจากปฐมนิเทศผู้เรียนเกี่ยวกับวิธีการใช้ ระเบียบ
มารยาท และข้อควรปฏิบัติในการใช้แหล่งเรียนรู้กำหนดให้ผู้เรียนบันทึก สรุปรายงานผลการปฏิบัติ
การใช้แหล่งเรียนรู้

3. การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ การตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้
เป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่ง สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อ
เป็นการตรวจสอบ ติดตามว่าสถานศึกษาได้มีการดำเนินงานครบตามแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม
การใช้แหล่งเรียนรู้ตามที่ได้ วางแผนไว้หรือไม่ ซึ่งได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึง กระบวนการตรวจสอบ
ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ไว้ ดังนี้

สมศักดิ์ สิ้นธุระเวช (2542, น. 30) กล่าวถึง การตรวจสอบ (Check-C) ว่าทำให้ทราบถึง
สภาพการณ์ของงานที่เป็นอยู่เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผนไว้โดยมีกระบวนการ ดังนี้ กำหนด
วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ รวบรวมข้อมูล พิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอน ๆ เพื่อแสดง
จำนวนและคุณภาพของผลงานที่ได้รับในแต่ละขั้นตอนเปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้ การรายงาน
และเสนอผลการประเมินรวม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวถึงการตรวจสอบ ติดตามการใช้
แหล่งเรียนรู้โดยโรงเรียนกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการนิเทศ ตรวจสอบ และติดตามการพัฒนาและ
ใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรค ในระหว่างดำเนินการมี
แนวทางดำเนินการดังนี้

1. กำหนดวิธีการ เครื่องมือประเมินผล
2. ผู้เกี่ยวข้องประเมินผล การสร้าง พัฒนาแหล่งเรียนรู้

3. การประเมินหลังการใช้แหล่งเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, น. 42) กล่าวถึง แนวปฏิบัติในการประเมินผลการบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ว่าจะต้องมีการตรวจสอบ หรือประเมินควบคู่กันไปมีวัตถุประสงค์ พิจารณา รายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้หรือกลุ่มวิชาต่าง ๆ เพื่อรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ สถิติการใช้ทรัพยากร สารสนเทศที่ใช้บริการ รวมทั้งอุปสรรคปัญหาให้โรงเรียนพิจารณาเพื่อสรุปผล รายงานพร้อมด้วยข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขเพื่อประกอบการวางแผนและโครงการ ในปีต่อไป และเพื่อให้ทราบความสำเร็จในการดำเนินงานหรือประเมินผลเป็นระยะ ๆ โดยวิเคราะห์ผลสำเร็จหรือไม่ ยังมีปัญหาข้อบกพร่องอย่างไร การประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้อาจทำได้ 3 ลักษณะ คือ การประเมินก่อนการใช้แหล่งเรียนรู้ การประเมินระหว่างการใช้แหล่งเรียนรู้ และการประเมินหลังการใช้แหล่งเรียนรู้ ในการดำเนินงานในโรงเรียนมีขั้นตอนการประเมิน ดังนี้ กำหนดกรอบการประเมินผลการสรุปผล และจัดทำรายงาน สำหรับวิธีการและหลักการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้นั้นต้องอาศัยข้อมูลที่รวบรวมไว้และใช้วิธีการที่หลากหลาย และต้องมีหลักการและแนวทางในการประเมิน คือ

1. การประเมินผลรวมกันให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
2. การประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ควรเป็นกระบวนการต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
3. คุณค่าของการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้นั้นอยู่ที่การนำผลการประเมินไปใช้พัฒนา

และปรับปรุงให้ดีขึ้นและเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่แล้มาแล้ว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวถึงการประเมินผลการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ดังนี้

1. โรงเรียนกำหนดให้มีการประเมิน ทบทวน ปรับปรุงกระบวนการดำเนินการเพื่อให้เกิดการพัฒนาและใช้แหล่งการเรียนรู้ตามแผนหลักและแนวดำเนินการของโรงเรียนในพื้นที่โรงเรียน กำหนดไว้ตามบริบทของโรงเรียนเอง
2. โรงเรียนได้กำหนดวิธีการ และเครื่องมือประเมินผลการดำเนินการ การสร้างการพัฒนา และใช้แหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์ผลการประเมินและสรุปผลการประเมิน
3. การสรุปรายงานการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ ควรรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และเสร็จสิ้นการดำเนินการเพื่อสรุปเป็นรายงานนำเสนอให้หน่วยงานต้นสังกัด ทุกระดับและผู้เกี่ยวข้องทราบตลอดจนการประชาสัมพันธ์ให้เกิดการใช้แหล่งเรียนรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เป็นการส่งเสริมการพัฒนาต่อยอดต่อไป

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การประเมินผลการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้นั้น ผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องควรมีการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อเป็นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่าต่อไป โดยกำหนดระยะเวลาในการประเมิน เช่น

ก่อนใช้ ระหว่างการใช้ และหลังจากการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้เมื่อกำหนดเวลา แล้วลงมือดำเนินการประเมิน โดยมีวัตถุประสงค์พิจารณารายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้รวมทั้ง ปัญหา อุปสรรคให้โรงเรียนพิจารณา เพื่อสรุปผลรายงานพร้อมด้วยข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข ซึ่งมีแนวทางดำเนินการดังต่อไปนี้

1. กำหนดผู้รับผิดชอบการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้
2. กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ และเครื่องมือในการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้
3. สรุปผลการใช้แหล่งการเรียนรู้
4. จัดทำรายงานผลการใช้แหล่งการเรียนรู้

แนวปฏิบัติในการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

หน่วยศึกษานิตเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2543, น. 44) ได้กำหนดแนวทางในการใช้แหล่งเรียนรู้ว่า โรงเรียนต้องกำหนดนโยบายและมาตรการให้ครูผู้สอนใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น บูรณาการในการจัดกิจกรรมการสอนในรายวิชา/กลุ่มวิชาต่าง ๆ ให้นักเรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกเวลาเรียนของโรงเรียน การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการศึกษาโรงเรียนอาจดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้การวางแผนเป็นการเริ่มต้นที่สำคัญ ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนและครูผู้สอนใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและในท้องถิ่น ร่วมมือกันจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรพื้นฐานของโรงเรียนหรือมอบหมายให้คณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นดำเนินการเพื่อนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรของโรงเรียนและจัดทำสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นทั้งในระดับโรงเรียนและระดับท้องถิ่น
2. การปฏิบัติการใช้แหล่งเรียนรู้โรงเรียนควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้
 - 2.1 การเตรียมการ มีการประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจรายละเอียดของแผนงานการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้กำหนดรายละเอียดการดำเนินงาน จัดเตรียมเอกสารประกอบการศึกษาและเตรียมอาหาร พาหนะ และสถานที่
 - 2.2 การประสานงาน ติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรหรือผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ก่อนไปใช้บริการ ติดต่อวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและประสานงานกับครูผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถนำมาบูรณาการได้
 - 2.3 การปฏิบัติปฐมนิเทศผู้เรียนเกี่ยวกับวิธีการใช้ระเบียบ มารยาท และ ข้อควรปฏิบัติในการใช้แหล่งเรียนรู้กำหนดให้ผู้เรียนบันทึกสรุปรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และดำเนินการตามแผนที่กำหนด

2.4 การประเมินผลและสรุปให้ผู้เรียนรายงานการใช้แหล่งเรียนรู้ การช่วยดูแลรักษา และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

3. การประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

3.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินผลแหล่งเรียนรู้นั้น เพื่อพิจารณารายงาน ผลการใช้แหล่งเรียนรู้ รวมทั้งรับทราบปัญหา อุปสรรค และข้อ เสนอแนะปรับปรุงแก้ไข เพื่อประกอบการวางแผนงาน และโครงการในปีต่อไป

3.2 วิธีการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ทำได้ 3 ลักษณะดังนี้ คือ การประเมินก่อนการใช้แหล่งเรียนรู้ การประเมินระหว่างการใช้แหล่งเรียนรู้และการประเมิน หลังการใช้แหล่งเรียนรู้

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล จะใช้แบบสอบถามความคิดเห็นทั้งของครูผู้สอน และผู้เรียน และวิธีการอื่น ๆ ที่เหมาะสม

ปรีชา นิพนธ์พิทยา (2535, น. 256-257) ได้กล่าวถึงการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนไว้ว่า สามารถใช้ได้ 2 วิธี คือ

1. การนำชุมชนมาสู่โรงเรียน

1.1 เชิญบุคคล ผู้ปกครองมาเป็นวิทยากรบรรยายในโรงเรียน ตามความสามารถพิเศษ เช่น แพทย์ ทัศนศึกษา นักเกษตร

1.2 นำเอาเอกสารและสิ่งตีพิมพ์ของชุมชน เช่น ประกาศ หนังสือพิมพ์ โฆษณา งานต่าง ๆ มาเผยแพร่ในโรงเรียน

1.3 การร่วมกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน เช่น เชิญผู้ปกครองมาร่วมงานจัดนิทรรศการ แจกประกาศนียบัตร ดนตรี สังสรรค์

1.4 การจัดตั้งสมาคมครู - ผู้ปกครอง

2. การนำโรงเรียนสู่ชุมชน

2.1 จัดศูนย์สนใจอาชีพขึ้นในโรงเรียนเพื่อบริการแก่ชุมชน

2.2 ครูออกไปเยี่ยมชุมชน ศึกษาสำรวจชุมชน แล้วหาแนวทางนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุง การเรียนการสอน

2.3 ให้ความร่วมมือช่วยเหลือพัฒนาชุมชนทุกวิถีทางตามความสามารถ เข้าร่วม กิจกรรมและประเพณีของท้องถิ่น

2.4 จัดทัศนศึกษา เยี่ยมชมโรงงานอุตสาหกรรม การทำไร่ ทำนา ทำสวน การประกอบ อาชีพอื่น ๆ ในท้องถิ่น เป็นต้น

ลัดดา สุขปรีดี (2534, น. 81) ได้กล่าวถึงวิธีการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาว่า

1. การนำเอาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาสู่ห้องเรียน เช่น การนำวัสดุอุปกรณ์บางอย่างในชุมชนมาประกอบการสอนในบทเรียน เป็นต้นว่า การเชิญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟัง

2. การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ในชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543, น. 101) การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน / ท้องถิ่น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ โดยเฉพาะการเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งหวังให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่ง บ้านและชุมชนจึงเป็นการศึกษาตลอดชีวิตและที่สำคัญการศึกษาตลอดชีวิตจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทุกแห่งการเรียนรู้รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่น

วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร (2535, น. 20) การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการจัดการเรียนการสอนนั้นทำได้หลายวิธีทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้สอนว่าจะเลือกใช้ยุทธวิธีแบบใดจึงเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอนและเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้ได้ประโยชน์แก่ผู้เรียนมากที่สุด

ชนิดา วิสสมิตนันท์ (2541, น. 44) ได้กล่าวถึงการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการศึกษามีขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ (Plan) การวางแผนเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนและครูผู้สอนใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและท้องถิ่น ร่วมมือกันจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนหรือมอบหมายให้คณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นดำเนินการ เพื่อนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรของโรงเรียนและจัดทำสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ในชุมชน / ท้องถิ่น การจัดทำสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศในท้องถิ่น สามารถทำได้หลายรูปแบบตามความต้องการของผู้ใช้ และประเภทแหล่งเรียนรู้ จำแนกได้ดังนี้

1.1 จำแนกตามประเภทของแหล่งเรียนรู้

1.2 จำแนกตามสาระการเรียนรู้ / กลุ่มวิชา

การจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ การจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นนั้นควรดำเนินการควบคู่กับการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ตามแนวทางดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตร และความต้องการของครูและนักเรียน

1.2 กำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมาย

1.3 วางแผนร่วมกันระหว่างผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการ

- 1.4 กำหนดโครงการ / งาน กิจกรรมการจัดแหล่งการเรียนรู้
- 1.5 จัดทำแผนปฏิบัติงาน
2. การปฏิบัติการใช้แหล่งเรียนรู้ (Do) การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าต่อผู้เรียนมากที่สุด โรงเรียนควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้
 - 2.1 การเตรียมการ
 - 2.1.1 ประชุมชี้แจงบุคลากร ทำความเข้าใจรายละเอียดของแผนงานการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้
 - 2.1.2 กำหนดรายละเอียดการดำเนินงาน
 - 2.1.3 จัดหางบประมาณ
 - 2.1.4 จัดเตรียมเอกสารประกอบการศึกษา (ใบงาน)
 - 2.1.5 เตรียมอาหาร พาหนะ และสถานที่
 - 2.2 การประสานงาน
 - 2.2.1 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร หรือผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ก่อนไปใช้บริการ
 - 2.2.2 ประสานงานติดต่อกับวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ (ถ้ามี)
 - 2.2.3 ประสานงานกับครูผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถนำมาบูรณาการได้
 - 2.3 การปฏิบัติ
 - 2.3.1 ปฐมนิเทศผู้เรียนกับวิธีการใช้ ระเบียบ มารยาท และข้อปฏิบัติในการใช้แหล่งเรียนรู้
 - 2.3.2 กำหนดให้ผู้เรียนบันทึก สรุปรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้
 - 2.3.3 ดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติการ
 - 2.4 การประเมินผลและสรุป
 - 2.4.1 ให้ผู้เรียนรายงานการใช้แหล่งเรียนรู้
 - 2.4.2 ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้
3. การประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ (Check) วิธีการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อทราบความสำเร็จของการดำเนินงานในรอบปี หรือประเมินผลเป็นระยะตลอดปีการศึกษา อาจทำได้ 3 ลักษณะดังนี้
 - 3.1 การประเมินก่อนการใช้แหล่งเรียนรู้

3.2 ประเมินระหว่างการใช้แหล่งเรียนรู้

3.3 ประเมินหลังการใช้แหล่งเรียนรู้

4. การปฏิบัติเป็นมาตรฐานในการเรียนรู้ของผู้เรียน (Act) แหล่งเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน เมื่อผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ในการศึกษาค้นคว้าจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรดังนี้

4.1 ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของแหล่งเรียนรู้ และมุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพตนเอง

4.2 รู้จักแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายได้ศึกษาค้นคว้าตามความถนัดและความสนใจ

4.3 ผู้เรียนมีลักษณะเป็นคนช่างสังเกต รู้จักวิเคราะห์ กล้าคิด กล้าพูด

4.4 มีทักษะและขั้นตอนในการเรียนรู้ กระตือรือร้น รักการอ่าน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน

4.5 มีโอกาสทำงานในสิ่งที่ตนสนใจ มีความถนัด เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ

4.6 ปฏิบัติงานได้อย่างมีระบบ รู้จักการวางแผน วิธีการดำเนินงานตามแผนการปรับปรุงพัฒนางาน และการสรุปรายงาน

4.7 สามารถทำงานกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

4.8 นำความรู้มาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน และเป็นแนวทางประกอบอาชีพในอนาคต

วิธีการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาประกอบการจัดการเรียนการสอนมีหลากหลายวิธีสามารถสรุปได้ว่า การนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ นั้น ต้องมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา เวลา สถานที่ ประเภทของแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด

วิธีดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อจัดการเรียนการสอน แหล่งเรียนมีวิธีเตรียมการ และการวางแผนในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ดังต่อไปนี้

การไปศึกษานอกสถานที่

นิติธร ปิลวาสน์ (2556, น. 7) กล่าวว่าไว้ว่า ทักษะศึกษาหรือการศึกษานอกสถานที่ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน ที่ครูจัดให้กับเด็กเพื่อเพิ่มพูนความรู้และด้วยประสบการณ์ตรงจากแหล่งการเรียนรู้ซึ่งเป็นสถานที่จริง ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า จากการสังเกต การสำรวจ การทดลอง การปฏิบัติจริง และเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ในห้องเรียน โดยบูรณาการทักษะหลายด้านเข้าด้วยกัน พร้อมกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

การจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้กับเด็กปฐมวัย ควรเป็นกิจกรรมที่เด็กได้รับประสบการณ์ตรง จากการได้ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ผ่านการเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการเรียนรู้ การได้สังเกต สำรวจ ทดลอง ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีความสำคัญ ดังนี้ การพาเด็กไปศึกษานอกสถานที่เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ตอบสนองต่อธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยวิธีการนี้ทำให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายและมีคุณค่าต่อเด็ก ซึ่งหากสังเกตพฤติกรรมของเด็กก่อนนุบาลจากการพาเด็กออกไปนอกสถานที่ ไม่ว่าจะเป็นการที่มุ่งเน้นด้านวิชาการ หรือเพื่อนันทนาการ จะพบว่าเด็กมีความสนใจ กระตือรือร้นและอยากเข้าร่วมกิจกรรม และสามารถจดจำสิ่งที่พบเห็นได้ดี เพราะการพาเด็กไปศึกษานอกสถานที่เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อธรรมชาติการเรียนรู้ และสร้างความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ให้กับเด็ก ดังที่ นิติธร ปิลวาสน์ กล่าว ว่า Jean-Jacques Rousseau, Jean Piaget และ John Dewey ต่างมีแนว คิดที่สอดคล้องกันว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดีจากการลงมือปฏิบัติ ทดลอง สำรวจ ค้นคว้า และพบความรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ที่เขาได้ปฏิบัติโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า

ดังนั้น การจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยจึงต้องคำนึงถึงธรรมชาติ การเรียนรู้ของเด็กเป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ระบุว่า “แนวทางการจัดการศึกษา ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนทุกคนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องเสริมสร้างให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตาม ศักยภาพ โดยเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความ เหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องยึดหลักความสอดคล้อง ความสนใจ ความถนัดและความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมที่ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และใ้รู้จักการประยุกต์ใช้ความรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับ ประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและใ้รู้ ผสมผสานความรู้อย่างสมดุล ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม สื่อ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และต่อการเรียนรู้ รอบรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ จากการประสานความร่วมมือของทุกฝ่ายเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนา ตามศักยภาพ”

ทัศนศึกษาหรือการศึกษานอกสถานที่ เป็นกิจกรรมย่อยอีกหนึ่งกิจกรรมที่จัดอยู่ในกิจกรรม เสริมประสบการณ์ที่ครูจัดให้กับเด็ก โดยพาเด็กไปรับประสบการณ์ตรงจากการได้สังเกตด้วยประสาท

สัมผัสทั้งห้า (Five Senses) มีกิจกรรมที่เด็กได้สำรวจ บ้านทึกและสะท้อนการเรียนรู้เป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในประเด็นหรือหัวเรื่องการเรียนรู้ที่ครูไม่สามารถนำสิ่งเหล่านั้นมาให้เด็กเรียนภายในห้องเรียนได้ เช่น การเรียนรู้กระบวนการผลิตรองเท้า การผลิตน้ำ การทำงานของโรงงานผลิตเครื่องตีต่าง ๆ การทำงานของที่ทำกรไปรษณีย์ การศึกษาธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติ การศึกษาการดำรงชีวิตของสัตว์ ซึ่งการเรียนรู้แบบนี้ ๆ ทั้งการบรรยาย การเล่าเรื่อง การให้เด็กดูภาพ ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ไม่สามารถทำให้เด็กเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายได้

ดังนั้น การพาเด็กไปศึกษานอกสถานที่จึงถือเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุด การไปทัศนศึกษา เป็นกิจกรรมที่เด็กได้ไปพักผ่อนหย่อนใจพร้อมกับการเรียนรู้ในสถานที่ทางธรรมชาติ เช่น ชายทะเล สวนสาธารณะ และยังเป็นการสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักในความสำคัญของความเป็นชาติ เอกลักษณ์ของชาติ การเข้าใจหน้าที่ของตนในการพัฒนาชาติ เช่น การพาเด็กไปศึกษาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ โบราณสถานต่าง ๆ เป็นต้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2558, น.) ได้ให้ข้อคิดในการไปศึกษานอกสถานที่ว่าการไปศึกษานอกสถานที่มีอยู่หลายแบบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการซึ่งความยากง่ายในการวางแผนเตรียมการย่อมแตกต่างกัน เช่น การเดินทางไปยังสถานที่ไกล ๆ ไปยังสถานที่กำลังก่อสร้าง การสำรวจสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาลหรือการเดินทางไปยังสถานที่ไกล ๆ เพื่อชมโบราณสถานที่สำคัญ ๆ ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

พันธ์ประภา พูนสิน (2552, น. 182) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบการศึกษานอกสถานที่ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนพาผู้เรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ เพื่อแสวงหาคาตอบจากประสบการณ์ตรงและสถานที่จริง โดยมีวิทยากรเป็นผู้ให้ความรู้ การพาผู้เรียนไปนอกสถานที่ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์เกี่ยวกับการพัฒนาด้านสังคม ให้รู้จักรับผิดชอบต่อชุมชน ต่อตนเอง ส่งเสริมการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ได้รับความสนใจให้แก่ผู้เรียน การศึกษานอกสถานที่ถือเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามาก เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนควรคำนึงถึงเป็นอันดับแรก ๆ เพราะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ตรงสามารถเกิดเจตคติที่พึงประสงค์ ปลูกฝังเยาวชนให้รู้จักหวงแหน ภาคภูมิใจ รักและห่วงใยต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดได้ยากหากผู้เรียนเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียน

แนวทางการจัดการเรียนรู้ โดยการศึกษานอกสถานที่ที่มีวิธีการปฏิบัติและขั้นตอน ดังนี้

1. ขึ้นวางโครงการ

1.1 กำหนดสถานที่พาผู้เรียนไปศึกษา ต้องเป็นสถานที่ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับประเด็นที่จะเรียนรู้

1.2 ผู้สอนต้องสำรวจสถานที่ ที่จะไปเสียก่อน ซึ่งบางครั้งแหล่งที่กำหนดอาจมีปัญหา และไม่พร้อมที่จะใช้เป็นแหล่งศึกษาได้

2. ขึ้นตั้งจุดประสงค์ของโครงการ จุดมุ่งหมายของการไปศึกษานอกสถานที่ ต้องก่อให้เกิดคุณค่าทางวิชาการ ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงความสำคัญและความจำเป็น ต้องการไปศึกษาเรื่องอะไร สภาพแวดล้อมเหมาะสมหรือไม่ และเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่เรียนจริงหรือไม่ พร้อมทั้งกำหนดสิ่งที่จะศึกษาหาความรู้ให้ชัดเจน

3. ขึ้นเตรียมการ

3.1 ผู้สอนเสนอโครงการเป็นขั้นตอน ตามระเบียบว่าด้วยการพานักเรียนไปทัศนศึกษา และขออนุญาตผู้ปกครองเพื่อให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม

3.2 ผู้สอนแจ้งเจ้าของสถานที่ ขอความร่วมมือและเชิญวิทยากร เพื่อให้ความรู้แก่ผู้เรียน

3.3 ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันร่างกฎระเบียบการไปศึกษานอกสถานที่

3.4 ผู้สอนจัดปฐมนิเทศเกี่ยวกับการเตรียมตัว แจ้งกำหนดการแต่งกาย ความประพฤติ ความปลอดภัยในการเดินทางและการปฏิบัติตนเป็นนักทัศนศึกษาที่ดี

3.5 แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมทุกกลุ่มต้องมีประธานกลุ่มและเลขานุการกลุ่ม

3.6 ให้แต่ละกลุ่มรับคู่มือศึกษาและบทปฏิบัติการกิจกรรมเพื่อร่วมกันวางแผนศึกษาหาความรู้จากวิทยากร

4. ขึ้นเดินทางชมสถานที่

4.1 ออกเดินทางตามกำหนดนัดหมาย เน้นการตรงต่อเวลา เมื่อถึงแหล่งที่ศึกษาควรรพาผู้เรียนไปรู้จักเจ้าของสถานที่เสียก่อน

4.2 ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากการบรรยายของวิทยากร พร้อมทั้งการซักถาม สังเกตจดบันทึก ถ่ายภาพ หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับความรู้และประสบการณ์มากที่สุด

5. ขึ้นประเมินผล

ระยะที่ 1 อภิปรายผล

1. หลังกลับจากศึกษานอกสถานที่แล้วให้ผู้เรียนอภิปรายกลุ่มย่อยจากเรื่องที่กำหนดไว้ในบทปฏิบัติการแนะนำเสนอผลการอภิปรายในกลุ่มใหญ่

2. ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันสรุปผลที่ได้จากการศึกษานอกสถานที่

3. ประเมินผลจากการอภิปราย และแบบฝึกปฏิบัติการ

4. จัดนิทรรศการภาพถ่ายการปฏิบัติการจากการทัศนศึกษา

ระยะที่ 2 ประเมินผลโครงการเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา

1. ผู้สอนสรุปผลจากการศึกษานอกสถานที่
2. ผู้สอนเสนอปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

กาญจนา เกียรติประวัติ (2534, น. 134) ได้เสนอแนะวิธีการที่จะไปศึกษานอกสถานที่ ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การไปศึกษานอกสถานที่ที่อยู่ใกล้ห้องเรียนแต่ยังอยู่ในบริเวณโรงเรียน
2. การศึกษานอกสถานที่ชนิดที่อยู่ใกล้โรงเรียน เช่น ในชุมชนที่อยู่รอบ ๆ โรงเรียน
3. การศึกษานอกสถานที่ที่อยู่ใกล้ต้องใช้นานพาหนะและใช้เวลาทั้งวัน

สรุปได้ว่า การศึกษานอกสถานที่ จะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากเรื่องราวที่กำลังศึกษาอยู่ เป็นการบรรยากาศในการเรียน กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต

การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้

ในชุมชนต่าง ๆ ย่อมมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และมีประสบการณ์ สามารถถ่ายทอดมีประสบการณ์ต่าง ๆ แก่ผู้เรียนได้ ซึ่ง (ชม ภูมิภาค, 2534) ได้ให้คำแนะนำในการปฏิบัติการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียน ดังนี้

1. การติดต่อกับวิทยากรเป็นการส่วนตัวด้วยวาจา ตลอดจนร่วมวางแผนรายละเอียดของการเยี่ยมชมสถานศึกษาต่อวิทยากรหรือการพานักเรียนไปพบวิทยากรควรมีหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร การศึกษาและสำรวจชุมชน

พิไลวรรณ แสงขำ (2548) กล่าวว่า การวิเคราะห์ชุมชนคือการศึกษาเรียนรู้เพื่อให้รู้จักชุมชนอย่างลึกซึ้ง เรียนรู้ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นในชุมชน ซึ่งแต่ละชุมชนก็จะมีองค์ความรู้ที่แตกต่างกันและหลากหลายกัน ถึงแม้ว่าองค์ความรู้และกระบวนการสร้างองค์ความรู้ของแต่ละชุมชนจะแตกต่างกัน แต่มีลักษณะบางอย่างที่ร่วมกันอยู่ ความรู้ของชุมชนนั้นได้คิดและสร้างขึ้นมาจากคนในชุมชนเพื่อใช้ประโยชน์หรือแก้ปัญหาเฉพาะของชุมชนนั้น ๆ

ดังนั้น การจะวิเคราะห์ชุมชนได้ ต้องรวบรวมเรื่องราวและองค์ความรู้ที่หลากหลายของชุมชนมาเป็นพื้นฐานและเป็นองค์ประกอบในการวิเคราะห์ ผู้ที่จะวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนต้องเป็นผู้จัดการกับความรู้ที่อยู่ในชุมชนให้สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชนได้อย่างคุ้มค่า ความรู้ที่หลากหลายในชุมชนที่ท่านสำรวจ ท่านก็ต้องวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลและคัดเลือกข้อมูล (องค์ความรู้) ที่ จัดการได้ ให้ตรงกับเป้าหมายที่ต้องการกับคนในชุมชน

วิมลศรี อุปรมัยและคณะ (2542, น. 160) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการศึกษาชุมชนและการสำรวจชุมชนว่า เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่ง เป็นการสำรวจรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ทั้งสภาพและลักษณะต่าง ๆ ของชุมชนโดยละเอียด เพื่อที่จะได้ทราบปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยที่ครูผู้สอนคาดหวังว่าจะสามารถนำเอาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา ในการศึกษาชุมชนนั้นผู้สอนอาจเน้นหนักไปด้านใดด้านหนึ่งหรือครอบคลุมโดยทั่วไปก็ได้ ซึ่งศึกษาได้ดังนี้

1. สภาพพื้นที่ทั่วไปในชุมชน เช่น ประวัติความเป็นมา สภาพทางภูมิศาสตร์ แผนที่ เป็นต้น
2. สภาพประชากร การศึกษาและสุขภาพ จำนวนการย้ายถิ่นฐาน การจัดสภาพที่อยู่อาศัย
3. สภาพเศรษฐกิจ เช่น ลักษณะที่อยู่อาศัย อาชีพ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ การถือครองที่ดิน
4. สภาพทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี ปัญหาสังคม
5. สภาพทางการเมือง ผู้นำ คณะกรรมการ ความเชื่อของผู้นำต่อชาวบ้าน ความเชื่อถือของชาวบ้านที่มีต่อผู้นำ

การศึกษาและสำรวจชุมชน จะทำให้ผู้เรียนได้ทราบถึงข้อมูล สภาพและลักษณะต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งสามารถนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่มีอยู่อย่างหลากหลายมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างสูงสุด

ประโยชน์ที่รับจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

รวีพร มณีวรรณ (2548, 7-8) กล่าวถึงประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างชีวิตนักเรียนที่มีอยู่ในชุมชน สามารถนำเอากิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับบทเรียนได้
2. ช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการขาดอุปกรณ์การสอนได้ดี
3. นักเรียนสนใจที่จะเรียน ไม่เกิดความเบื่อหน่าย
4. เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
5. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
6. เพิ่มพูนทักษะ ประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน

นิพนธ์ สุขปริดี (2538, น. 68) กล่าวถึงประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้นอกสถานไว้ ดังนี้

1. ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนและชีวิตประจำวัน นักเรียนสามารถนำเอาความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันมาช่วยส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น
2. ครูและนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในชุมชน และสามารถนำเอาความรู้ที่ได้จากชุมชนที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน มาช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น
3. ช่วยแก้ปัญหาในการขาดแคลนแหล่งความรู้ และอุปกรณ์การเรียนการสอน

4. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน มีความสนใจที่จะเรียน
5. ช่วยแก้ปัญหาบางอย่างที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียน
6. ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ักเรียนและครู สามารถนำเอาความรู้จากชุมชนเข้าสู่ห้องเรียน เพื่อที่จะอภิปราย ทดสอบ และทบทวนได้เป็นอย่างดี
7. ช่วยให้หลักสูตรมีความหมายและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ดังนั้น จึงสรุปประโยชน์ที่ได้รับจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้ว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนได้รับทักษะและประสบการณ์ตรงจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง และหลักสูตรสถานสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ยังเป็นการแก้ไขปัญหาการขาดอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน และแก้ปัญหาผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายบรรยากาศในห้องเรียนได้

แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้

การบริหารแหล่งเรียนรู้ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2543, น. 14) ได้เสนอแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ ดังนี้

1. การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ จะต้องมีการบริหารที่ดี โดยมีระบบวงจรควบคุมคุณภาพ PDCA ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงาน ตามแผน การตรวจสอบความร่วมมือในการพัฒนาและการปรับปรุง เพื่อบริหาร แหล่งเรียนรู้ ดังรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ต่อไปนี้

1.1 การวางแผน (P)

- 1.1.1 ตั้งคณะกรรมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- 1.1.2 กำหนดยุทธศาสตร์วัตถุประสงค์และเป้าหมาย
- 1.1.3 จัดประชุมบุคลากรเพื่อสร้างความตระหนักและร่วมกันวางแผน
- 1.1.4 จัดทำแผนงานโครงการ
- 1.1.5 กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน การจัดแหล่งเรียนรู้

1.2 การดำเนินงาน (D)

- 1.2.1 พัฒนาบุคลากร
- 1.2.2 จัดทรัพยากรอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุน
- 1.2.3 ดำเนินงานการจัดแหล่งเรียนรู้
- 1.2.4 นิเทศกำกับติดตาม

1.3 การประเมินผล (C)

- 1.3.1 วางกรอบการประเมิน

1.3.2 ประเมินผล

1.3.3 สรุปผลและจัดทำรายงาน

1.4 การพัฒนาและปรับปรุง (A)

1.4.1 นำข้อมูลมาปรับปรุงพัฒนา

2. การจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน การจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องสอดคล้องกับหลักสูตร การเรียนการสอน โดยการระดมทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่ในโรงเรียน สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อร่วมกันสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายให้แก่ ผู้เรียน ความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนและชุมชน จึงเป็นสิ่งสำคัญ ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพ โรงเรียนจัดระบบเครือข่ายได้หลายรูปแบบตามสภาพและลักษณะความพร้อม ของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนสามารถจัดได้ตามความเหมาะสม

2.1 เครือข่ายสื่อและแหล่งการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเองโดยอาศัยสื่อ และ แหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ในบ้าน โรงเรียน ชุมชน และสังคม ซึ่งหากแหล่งการเรียนรู้เหล่านี้ได้มีการ ประสาน สัมพันธ์ให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในลักษณะของเครือข่ายก็จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

2.2 เครือข่ายระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษาแต่ละสถานศึกษาจะมีครูผู้สอน และ บุคลากรด้านต่าง ๆ ที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์แตกต่างกันไป หากบุคลากรเหล่านี้ร่วมแรงร่วมใจกัน ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในรูปของเครือข่าย มีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ ในการจัดการ เรียนรู้ช่วยเหลือกันในการรวบรวมสื่อข้อมูลข่าวสารและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการ พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนก็จะช่วยให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

2.3 เครือข่ายระหว่างสถานศึกษากับสถานศึกษา นอกจากบุคลากรภายในสถานศึกษา จะต้องปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน แล้วการสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษาก็เป็นสิ่งที่ควรดำเนินการ เช่นกัน เพราะแต่ละสถานศึกษาอาจมีสภาพความพร้อมของบุคลากรและสื่อการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน การแลกเปลี่ยนหรือการให้ความช่วยเหลือด้านบุคลากรและสื่อการเรียนรู้ก็จะช่วยส่งเสริมให้ สถานศึกษาต่าง ๆ สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.4 เครือข่ายระหว่างสถานศึกษากับบ้าน บ้านเป็นแหล่งการเรียนรู้เบื้องต้นของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ที่โรงเรียนจะมีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น ถ้าผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่นั้น มาใช้ในการ ดำเนินชีวิตที่บ้านได้ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับบ้านจึงเป็นสิ่งจำเป็นโดย โรงเรียน อาจจัดกิจกรรมที่ให้พ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียนได้มีส่วนร่วมรับรู้และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น กิจกรรมการสังเกตและบันทึกสุขภาพของคนในครอบครัว การเชิญผู้ปกครองของนักเรียนมาเป็น

วิทยากร การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมปรึกษาหนังสือ ทูทอรี่พีในการจัดซื้อสื่อ การเรียนการสอน เป็นต้น

2.5 เครือข่ายระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ปัจจุบัน มีหน่วยงานภาครัฐและ เอกชน จำนวนมากผลิตสื่อการเรียนรู้ที่มีสาระเกี่ยวกับ สาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษารวมทั้งมี แหล่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเข้าไปศึกษาหาความรู้ในสาขานี้ได้อย่างหลากหลาย ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคโรงเรียนจึงควรศึกษา รวบรวมและจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานและแหล่งการเรียนรู้เหล่านี้ไว้ให้เป็นระบบ เพื่อสะดวกในการค้น หรือติดต่อเพื่อขอรับบริการมาใช้ประโยชน์ใน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ตัวอย่างของหน่วยงานและแหล่งการเรียนรู้ดังกล่าว ได้แก่ หน่วยงานต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงสาธารณสุขกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และ สิ่งแวดล้อม สำนักงานตำรวจแห่งชาติสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด แห่งชาติ สำนักคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สถานีอนามัย ศูนย์บริการสาธารณสุข โรงพยาบาลศูนย์โรงพยาบาลทั่วไป ห้องสมุดประชาชน มุลินีอิงค์กร สถาบันที่มีบทบาทในเรื่อง สุขภาพ ฯลฯ นอกจากนี้โรงเรียนต่าง ๆ ยังสามารถใช้ระบบเครือข่ายทางอินเทอร์เน็ตเพื่อสืบค้น ข้อมูลได้อย่างกว้างขวางทั่วโลกโดยโรงเรียนจะต้องให้ความสนใจรวบรวมเว็บไซต์ต่าง ๆ และ ติดตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอยู่เสมอ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544, น. 3-4) กล่าวถึง การจัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาว่า แหล่งเรียนรู้ที่สถานศึกษาสามารถจัดให้มีขึ้นใน สถานศึกษา มีหลากหลายชนิด ขึ้นอยู่กับพื้นที่กำลังบนความสามารถและบริบททางการศึกษาของ สถานศึกษาเอง เช่น หากสถานศึกษามีอาคารเรียนเพียงพอ ก็สามารถเลือกจัดแหล่งเรียนรู้ ในลักษณะห้องต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องอินเทอร์เน็ต ห้องดนตรี เป็นต้น โดยผู้สอน และผู้เรียนสามารถใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เชื่อมโยงบูรณาการ ให้สอดคล้องกับความต้องการ ของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

3. การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ โดยเฉพาะการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่ง เช่น บ้าน ชุมชน จึงเป็นแหล่ง การศึกษาค้นคว้าที่จำเป็นอย่างยิ่ง ต่อการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดีและมี ความสุขนั้น กระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาอย่างเต็ม ศักยภาพ กิจกรรมการเรียนรู้จึงต้องเอื้อต่อสภาพจริงในชีวิตของผู้เรียนในชุมชนและสังคมท้องถิ่น มุ่งสร้างบรรยากาศที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต โดยใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและ นอกโรงเรียน โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, (2543) ได้กำหนดแนวทางในการใช้แหล่งเรียนรู้ว่า โรงเรียนต้องกำหนดนโยบายและมาตรการให้ครูผู้สอนใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นบูรณาการในการจัดกิจกรรมการสอนในรายวิชา/กลุ่มวิชาต่าง ๆ ให้นักเรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งใน และนอกเวลาเรียน ของโรงเรียน การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการจัดกิจกรรม การศึกษาโรงเรียน อาจดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้การวางแผนเป็นการเริ่มต้นที่สำคัญ ในการส่งเสริมให้ ผู้เรียนและครูผู้สอนใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและในท้องถิ่น ร่วมมือกันจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรพื้นฐานของโรงเรียนหรือมอบหมายให้คณะกรรมการสำรวจแหล่ง เรียนรู้ในท้องถิ่นดำเนินการเพื่อนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรของโรงเรียนและ จัดทำสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นทั้งในระดับโรงเรียนและระดับท้องถิ่น

2. การปฏิบัติการใช้แหล่งเรียนรู้โรงเรียนควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 การเตรียมการ มีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจรายละเอียดของแผนงาน การจัด และใช้แหล่งเรียนรู้กำหนดรายละเอียดการดำเนินงาน จัดเตรียมเอกสารประกอบการศึกษา และ เตรียมอาหาร พาหนะ และสถานที่

2.2 การประสานงาน ติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรหรือผู้รับผิดชอบ แหล่งเรียนรู้ก่อนไปใช้บริการ ติดต่อวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและประสานงานกับครูผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถนำมาบูรณาการได้

2.3 การปฏิบัติปฐมนิเทศผู้เรียนเกี่ยวกับ วิธีการใช้ระเบียบ มารยาทและ ข้อควรปฏิบัติ ในการใช้แหล่งเรียนรู้กำหนดให้ผู้เรียนบันทึก สรุปรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และดำเนินการ ตามแผนที่กำหนด

2.4 การประเมินผลและสรุป ให้ผู้เรียนรายงานการใช้แหล่งเรียนรู้การช่วยดูแลรักษา และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

3. การประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

3.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินผลแหล่งเรียนรู้นั้น เพื่อพิจารณารายงาน ผลการใช้ แหล่งเรียนรู้รวมทั้งรับทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข เพื่อประกอบการ วางแผนงาน และโครงการในปีต่อไป

3.2 วิธีการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้อาจทำได้ 3 ลักษณะดังนี้ คือ การประเมิน ก่อนการใช้แหล่งเรียนรู้ การประเมินระหว่างการใช้แหล่งเรียนรู้ และการประเมินหลังการใช้ แหล่งเรียนรู้

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล จะใช้แบบสอบถามความคิดเห็นทั้งของครูผู้สอน และผู้เรียน และวิธีการอื่น ๆ ที่เหมาะสม

ศรีสุดา จริญญากุล (2546, น. 188) ได้เขียนถึงวิธีการแสวงหาแหล่งทรัพยากรชุมชนเพื่อการศึกษาว่าครูจะต้องจัดและเตรียมการแสวงหาทรัพยากรโดยมีวิธีการดังนี้

1. สำรวจและหาฐานข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งต่าง ๆ เช่น วิทยากรชุมชน แหล่งเรียนรู้ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้วัฒนธรรม ศาสนาและวิถีการดำเนินชีวิต เพื่อจัดเก็บเป็นฐานข้อมูล เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2. จัดทำคู่มือครูเพื่อให้เห็นภาพรวมของการจัดกระบวนการเรียนรู้ เช่น ระบุแหล่งเรียนรู้ ทรัพยากรชุมชน การวางแผน และการติดต่อประสานงาน การกำหนดจุดประสงค์ และสาระการเรียนรู้การปฐมนิเทศการวางแผนวิธีการศึกษาหาความรู้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ การบริหารจัดการของผู้บริหารครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การสรุปสาระการป้องกันความปลอดภัยเมื่อไปยังชุมชน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

3. รวบรวมชื่อโรงเรียนที่จัดกิจกรรมการศึกษาในชุมชนและธรรมชาติได้ดี และผลงานการประสบความสำเร็จ เพื่อนำมาเป็นกรณีศึกษา

จากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า แนวทางในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้จะประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การวางแผนเป็นขั้นตอนที่มีการกำหนดนโยบายแผน โครงการก่อนการปฏิบัติงาน

2. การดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ ตามแผนงาน เป็นปฏิบัติตามขั้นตอน วิธีการที่ได้วางแผนโดยกำหนด ตัวบุคคล วัตถุประสงค์ที่ต้องใช้ดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้

3. การนิเทศติดตามผล ตรวจสอบเป็นการตรวจสอบการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายจากที่ได้กำหนดไว้

4. การประเมินผลการใช้แหล่งเรียน

แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียนในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของอำเภอตรอน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอตรอน, (2562) มีดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของอำเภอตรอน

คำขวัญอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์

“ถิ่นอ้อยหวาน ธารน้ำใหญ่ ชื่นโฉมดี มีแหล่งปลา ไร่นาสมบูรณ์”

ที่ตั้งและอาณาเขต อำเภอตรอนห่างจากตัวจังหวัดตามทางรถไฟไปทางทิศใต้ประมาณ 16 กิโลเมตร ตามทางรถยนต์ประมาณ 20 กิโลเมตร มีแม่น้ำน่านไหลผ่าน มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอลับแลและอำเภอเมืองอุตรดิตถ์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอทองแสนขัน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอพิชัย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอศรีนครและอำเภอศรีสัชชนาลัย (จังหวัดสุโขทัย)

ลักษณะภูมิประเทศ สภาพพื้นที่เป็นที่ราบและมีที่ราบสูงบางส่วน มีพื้นที่ป่าเล็กน้อยในเขตตำบลน้ำอ่าง มีแม่น้ำน่านไหลผ่านทางทิศเหนือลงไปทางทิศใต้ของอำเภอผ่านตำบลวังแดง ตำบลบ้านแก่ง และตำบลหาดสองแคว ช่วงไหลผ่านอำเภอตรอน ระยะทางประมาณ 22 กิโลเมตร นอกจากนี้ ยังมีคลองไหลมาจากอำเภอทองแสนขัน ทางทิศตะวันออกไหลผ่านตำบลน้ำอ่าง และไหลลงแม่น้ำน่านที่ตำบลบ้านแก่งทางทิศตะวันตก ช่วงไหลผ่านอำเภอตรอนระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร ที่ลุ่มที่เป็นบึงและมีหนองจำนวนมาก แต่ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นสภาพดินแข็งเป็นจำนวนมาก พื้นที่และการใช้ประโยชน์ พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอตรอนใช้ประโยชน์ทางด้านเกษตรกรรม ซึ่งอำเภอตรอนมีพื้นที่การเกษตรทั้งสิ้นประมาณ 156,311 ไร่ หรือประมาณ 80% ของพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอ พื้นที่ป่าสงวน 11% ส่วนที่เหลือเป็นที่อยู่อาศัยและที่สาธารณะ

ภูมิอากาศ ฤดูร้อน อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 37 องศาเซลเซียส ฤดูหนาว อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 17 องศาเซลเซียส ส่วนฤดูฝนมีปริมาณฝนตกเฉลี่ยประมาณ 1134.3 มิลลิเมตร/ปี

การแบ่งเขตการปกครอง

การปกครองส่วนภูมิภาค อำเภอตรอนแบ่งเขตการปกครองออกเป็น

5 ตำบล 47 หมู่บ้าน ได้แก่

1. วังแดง	(Wang Daeng)	12 หมู่บ้าน
2. บ้านแก่ง	(Ban Kaeng)	10 หมู่บ้าน
3. หาดสองแคว	(Hat Song Khwae)	7 หมู่บ้าน
4. น้ำอ่าง	(Nam Ang)	10 หมู่บ้าน
5. ช่อยสูง	(Khoi Sung)	8 หมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ตั้งที่อำเภอตรอนประกอบด้วยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 7 แห่ง ได้แก่

เทศบาลตำบลตรอน ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลวังแดง

เทศบาลตำบลบ้านแก่ง ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลบ้านแก่ง

องค์การบริหารส่วนตำบลวังแดง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลวังแดง (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลตรอน)

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก่ง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านแก่ง (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลบ้านแก่ง)

องค์การบริหารส่วนตำบลหาดสองแคว ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหาดสองแควทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำอ่าง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลน้ำอ่างทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลช่อยสูง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลช่อยสูงทั้งตำบล

ประชากร อำเภอตรอนมีประชากรตามหลักฐานทางทะเบียนราษฎรทั้งสิ้น 36,906 คน แยกเป็นชาย 18,424 คน หญิง 18,482 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ยพื้นที่ประมาณ 117 คน/ตารางกิโลเมตร

สภาพเศรษฐกิจ

1. การเกษตรกรรม อำเภอตรอน มีพื้นที่การเกษตรทั้งสิ้น 156,311 ไร่ ครอบครัวยุทธกรจำนวน 8,475 ครอบครัวยุทธกรการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง งามา และหอมแดง

2. การปศุสัตว์ สภาพการเลี้ยงสัตว์ จากที่เคยเลี้ยงเพื่อใช้งานและเลี้ยงเพื่อบริโภค ปัจจุบันเกษตรกรหันมาเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่ายมากขึ้น สัตว์ที่เลี้ยง ได้แก่ โคเนื้อ กระบือ สุกร ไก่ เป็ด ฟ่าน

3. การอุตสาหกรรม ในปี 2540 อำเภอตรอนมีโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการจำนวน 2 แห่ง คือ โรงงานแป้งมัน โรงงานหินอ่อน
 4. การประมง แหล่งการประมงในอำเภอตรอนมีที่บึงทับกระดาน ที่สาธารณะหมู่ 4 ตำบลน้ำอ่าง บึงพาด บึงสกัด และคลองพระสวัสดิ์
 5. การพาณิชย์ มีสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดใหญ่ สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดเล็ก (ปั๊มหลอด) มีธนาคาร
 6. การบริการ มีโรงแรม และสถานบริการและเริงรมย์
- สภาพสังคม**
1. การศึกษา จำนวนนักเรียนจบภาคบังคับ (ป.6) 416 คน เข้าศึกษาต่อมัธยมศึกษา (ม.1) เพิ่มขึ้นทุกปี มีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน มีห้องสมุดประชาชน โรงเรียนพระปริยัติธรรม และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 2. การศาสนาและศิลปวัฒนธรรม มีทั้งวัด และสำนักสงฆ์ ประเพณีที่สำคัญส่วนใหญ่จะเป็นเช่นเดียวกับแหล่งศาสนิกชนชาวพุทธทั่วไป ประเพณีที่เด่นชัด ได้แก่ ประเพณีสลากภัต ประเพณีสงกรานต์ที่ตำบลน้ำอ่าง ตักบาตรเทโวในวันออกพรรษาที่ตำบลวังแดง
 3. ด้านการสาธารณสุข การให้บริการด้านการสาธารณสุขมีสถานบริการ โรงพยาบาล สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ สถานีอนามัยประจำตำบล/หมู่บ้าน และร้านขายยาแผนโบราณ
 4. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีสถานีตำรวจภูธร และหน่วยบริการประชาชน (ป้อมยาม)
 5. ระบบบริการพื้นฐาน การคมนาคม ติดต่อกันระหว่างอำเภอและจังหวัดมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1024 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1046 ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1214 ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1196 และสถานีรถไฟ การติดต่อกันระหว่างตำบล หมู่บ้าน มีถนนทั้งเป็นลูกรังและถนนคอนกรีตเชื่อมต่อกันทุกหมู่บ้านและใช้ได้ตลอดทั้งปี
 6. การโทรคมนาคมติดต่อสื่อสาร มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข และมีโทรศัพท์ทั้งส่วนบุคคลและสาธารณะ
 7. การสาธารณสุขมีโรค มีการประปาทั้งระดับอำเภอและระดับตำบล

ประวัติความเป็นมาของอำเภอตรอน

อำเภอตรอนนี้ มี 3 ฝ่ายด้วยกัน ฝ่ายแรกกล่าวว่ที่ว่าการอำเภอเดิมตั้งอยู่ที่ปากคลอง-ตรอน ตำบลบ้านแก่ง จึงเรียก "อำเภอตรอน" ฝ่ายที่สองกล่าวถึงที่มาของชื่อคลองตรอนว่า ในฤดูแล้งน้ำในคลองขาดเป็นห้วงเป็นตอน จึงตั้งชื่อว่า "คลองตอน" ต่อมาเพี้ยนเป็น "คลองตรอน" เมื่อดั้งที่ว่าการอำเภอตรอน ส่วนฝ่ายที่สามกล่าวว่มาจากชื่อ "เมืองตรอนตรีสินธุ์" ซึ่งปรากฏในพระราชหัตถเลขา คราวเสด็จมณฑลฝ่ายเหนือในรัชกาลที่ 5 เนื่องจากพระองค์ได้เสด็จเมืองตรอนตรีสินธุ์ด้วย ชื่อเดิมของอำเภอตรอน มีชื่อว่า อำเภอเมืองตรอน และเป็นเมืองขึ้นของเมืองพิชัย เมื่อ พ.ศ. 2430 ตอนนั้นเมืองพิชัยแบ่งการปกครองออกเป็น 5 อำเภอด้วยกัน คือ เมืองพิชัย เมืองอุตรดิตถ์ เมืองตรอน เมืองลับแล และเมืองน้ำปาด จากป้ายรายชื่อนายอำเภอที่ว่าการอำเภอตรอนมีว่า นายอำเภอคนแรกชื่อหลวงพินิจ เป็นนายอำเภอตั้งแต่ พ.ศ. 2430-2436 กล่าวกันว่ เดิมที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ที่หมู่ 7 ตำบลป่าคาย ต่อมาย้ายมาอยู่ที่ปากคลองตรอนในสมัยพระศรี-สงคราม หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า "พระตรอน" (เกี้ยว) ระหว่างปี พ.ศ. 2440-2444 ต่อมาในปี พ.ศ. 2457 ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอตรอนจากบ้านปากคลองตรอนมาอยู่บริเวณวัดมงคลนิมิตร หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านแก่ง

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้เสด็จถึงที่ว่าการอำเภอเมืองตรอน 4 มิถุนายน พ.ศ. 2444 ดังพระราชนิพนธ์ของพระองค์ตอนหนึ่ง ดังนี้

"เวลาบ่ายโมง 47 นาที ออกจากวัดเต่าไห ถึงที่ว่าการอำเภอเมืองตรอน เวลาบ่าย 3 โมง 8 นาที ได้ขึ้นไปดูที่ว่าการอำเภอ และพระวิสุตรไปตรวจที่จะทำพลับพลาประทับแรมที่นี่เขาปลูกปะรำรับ" แสดงว่ที่ว่าการอำเภออยู่ที่ตำบลบ้านแก่ง

ต่อมาวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2444 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จเมืองตรอนดังพระราชหัตถเลขาตอนหนึ่ง ดังนี้

"วันที่ 22 ตุลาคม รัตนโกสินทร์ศก 120 ถึงกรมหลวงเทเวศร์วิโรประการ

อนุสนธิรายงานเมื่อคนนี้ฝนตกเล็กน้อย ตั้งแต่เวลา 4 ทุ่มไปแล้วรู้สึกเย็น ดึกเข้าหนาว ลักษณะเมืองเหนือวันนี้ น้ำก็ทรงอยู่ได้ออกเรือจากเมืองพิไชย เวลาเช้า 3 โมงมาถึง เมืองตรอน ซึ่งตั้งใหม่เมื่อ 3 ปีนี้ ที่ตำบลบ้านแก่ง ตั้งพลับพลาเยื้องที่ว่าการอำเภอขึ้นมาข้างบนสักหน่อยหนึ่ง..."

จากข้อความในพระราชหัตถเลขานี้จะพบว่า เมืองตรอนมีชื่อเต็มว่ เมืองตรอนตรีสินธุ์ (ปัจจุบันโรงเรียนมัธยมศึกษาของอำเภอตรอนก็มีชื่อว่า "โรงเรียนตรอนตรีสินธุ์") และที่ว่าการอำเภอที่ตั้งอยู่ตำบลบ้านแก่ง ตรงกับที่กล่าวแล้วในตอนต้น ในปี พ.ศ. 2457 ได้มีประกาศใช้ชื่ออำเภอที่เปลี่ยนใหม่ให้ตรงกับชื่อตำบลที่ตั้งที่ว่าการ อำเภอ ดังนั้นอำเภอเมืองตรอนจึงเปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอบ้านแก่ง ด้วย (ต่อมา พ.ศ. 2475 ก็เปลี่ยนมาใช้ชื่อ อำเภอตรอน จนถึงปัจจุบัน)

ในปี พ.ศ. 2457 หลวงพิศาลสุรัสวดี เป็นนายอำเภอ ได้พิจารณาเห็นว่า สถานที่ตั้ง ที่ว่าการอำเภอเดิมไม่เหมาะสม จึงย้ายที่ว่าการอำเภอมาตั้งที่หมู่ที่ 4 บ้านวังหิน ตำบลวังแดง ซึ่งเป็นที่ตั้งปัจจุบันนี้ เพื่อสะดวกในการติดต่อราชการเพราะใกล้สถานีรถไฟและแม่น้ำ ทำให้การคมนาคมสะดวก เมื่อสร้างที่ว่าการอำเภอใหม่ ทราบว่าสร้างเป็นอาคารไม้ได้ถุนสูง ส่วนที่ว่าการอำเภอปัจจุบันเป็นอาคาร 2 ชั้น เพิ่งสร้างใหม่ราว 4 ปีเศษมานี้ ที่ว่าการอำเภอตรอน อยู่ปากตะวันออกของแม่น้ำน่าน ส่วนสถานีรถไฟตรอนอยู่ปากตะวันตกของแม่น้ำน่าน แต่ก็มีสะพานข้ามปากแม่น้ำน่าน ทำให้การเดินทางจากสถานีรถไฟไปที่ว่าการอำเภอสะดวกขึ้น

**รายชื่อโรงเรียนเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 (กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)**

ตารางที่ 1 รายชื่อโรงเรียนเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ชื่อผู้อำนวยการโรงเรียน	ตำบล	เบอร์โทรศัพท์
1.	บ้านแหลมทอง (ราษฎร์สามัคคี)	นางวาสนา ตาคม	ช้อยสูง	0650014824
2.	บ้านช้อยสูง	ดร.บุญเรือง กันกรุด	ช้อยสูง	055415812
3.	บ้านแหลมถ่อนสามัคคี	นายประเจตน์ จันทรลภ	ช้อยสูง	055815285
4.	บ้านน้ำอ่าง (สำนักงานสลากกินแบ่ง สงเคราะห์ที่ 163)	ดร.ปิยนถ น่วมทอง	น้ำอ่าง	055454179
5.	บ้านเหล่า	นางนารี ขวัญอ่อน	น้ำอ่าง	055479802
6.	บ้านไชยมงคล	นายวิชชา เทียงจันทร์	น้ำอ่าง	055454203
7.	พงสะตือ (รัฐ-ประชาสรรค์)	จำสิบเอกเชวงศักดิ์ ไทยแท้	บ้านแก่ง	
8.	ชุมชนบ้านแก่ง (ไกรสรพงษ์สงเคราะห์)	นายนเรศ เภารอด	บ้านแก่ง	055825807
9.	บ้านชำทอง	นายธนศุภกิจ เชื้อน่วม	บ้านแก่ง	0862046546
10.	หมู่ห้าสามัคคี	นางสาวรุ่งฤทัย ทองเนตร	บ้านแก่ง	055825585
11.	โรงเรียนรื่องประดู่(หนูน เภา-ประชาสงเคราะห์)	นางสร้อยญา จารุชาติ (รกน.)	บ้านแก่ง	
12.	บ้านวังแดง (สหจิตวิทยาการ)	นายประกิต สนโต	วังแดง	055451275
13.	ชุมชนบ้านวังหิน	นายชำนาญ สิงห์ใส	วังแดง	055491816
14.	วัดบ้านใหม่	นายสมชาย โตลำดับ	วังแดง	055491123
15.	บ้านท่าอวน	นายกฤษฏี คงจันทร์	วังแดง	055451280
16.	โรงเรียนบ้านใหม่(เขาวชน ประชาสงเคราะห์)	นายประสิทธิ์ สานตะ (รกน.)	วังแดง	055491549
17.	บ้านวังแดง(หมู่สองสามัคคี)	นายอาคเนย์ บานบู่ (รกน.)	วังแดง	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ชื่อผู้อำนวยการโรงเรียน	ตำบล	เบอร์โทรศัพท์
18.	บ้านบึงพาด (นิคมราษฎร์สงเคราะห์)	นายนิติรัฐ สุขวัฒน์	หาดสองแคว	055496355
19.	บ้านเด่นสำโรง	นางมลธิชา เรือนจันทร์	หาดสองแคว	055821069
20.	บ้านหาดสองแคว	สิบเอกบุญแล บางจับ	หาดสองแคว	055496004

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1 ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

มาลาया วิจันทร์ (มาลาया วิจันทร์, 2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนป่าปางคาม ตำบลปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่าแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล เมื่อจำแนกตามความสามารถของแต่ละบุคคล ได้แก่ การแสดงพื้นบ้านและการละเล่น รองลงมาคือ งานหัตถกรรม การเกษตรแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่ วัดปางคาม สถานบริการสาธารณสุขร้านค้าในชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ เช่น ถ้ำ ปางคาม ห้วยเหือ - ห้วยจ่องอ่างเก็บน้ำ และแหล่งเรียนรู้ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อได้แก่ศาลเจ้าเมือง และวัดบ้านปางคาม ส่วนรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลได้จัดให้กับนักเรียนได้เรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้านหรือภูมิปัญญาในท้องถิ่น จัดให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรม ได้ศึกษาและฝึกงาน เชิญวิทยากรหรือความรู้มาสอนให้นักเรียน จัดให้นักเรียนร่วมกิจกรรมงานประเพณีท้องถิ่น จัดให้นักเรียนสำรวจและศึกษานอกสถานที่ ซึ่งในการจัดแหล่งเรียนรู้นั้นได้จัดสอดคล้องและสัมพันธ์กับสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544

นฤมล มุระจิต (2553, น. 84) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนตามแนวคิดบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สามแลบ อำเภอสบเมย เขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนนั้นบุคลากรในโรงเรียนเห็นว่าด้านการบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรม

ด้านสัมพันธภาพ ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน อยู่ในระดับ มาก ส่วนด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา มีการบริหารจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนกับบุคลากรในชุมชน เกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายทั้งโดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยไม่ต่างกัน

3. ส่วนปัญหาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายคือ มีอัตรากำลังบุคลากรไม่เพียงพอและขาดความรู้ขาดงบประมาณ และการทำงานของบุคลากรยังไม่เป็นทีม ขาดการประสานงานระหว่างกลุ่ม รวมทั้งชุมชนมีส่วนร่วมน้อย

พัชรินทร์ สมราช (2553, น.1) ได้ศึกษาสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นในการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเทศบาล 2 เฉลิมพระเกียรติผลการศึกษาพบว่า สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นในการจัดการศึกษาปฐมวัยของครูผู้สอนประกอบด้วย การวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การตรวจสอบ ประเมินผล ปรับปรุง และการนำไปใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับได้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และได้ลงมือปฏิบัติแล้ว แต่ยังไม่เห็นผลชัดเจนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นและได้สนับสนุนให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นในการจัดการศึกษาปฐมวัย ในด้านผลสัมฤทธิ์ในการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นในการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งวัดจากระดับการปฏิบัติตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ความพึงพอใจของผู้ปกครองและความพึงพอใจของวิทยากรแหล่งเรียนรู้ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในภาพรวม นักเรียนชั้น อนุบาล 1 และ 2 มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับที่ผู้เรียนสามารถทำได้ถูกต้องแต่ยังไม่คล่องแคล่ว ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนการสอน สถานที่แหล่งเรียน การดูแลผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก สำหรับวิทยากรแหล่งเรียนรู้มีความพึงพอใจในการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ให้การสนับสนุนและต้องการมีส่วนร่วมในการจัดศึกษาปฐมวัย สำหรับแนวทางการพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นในการจัดการศึกษาปฐมวัยประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ผู้บริหารโรงเรียนควรปฏิรูปการบริหารจัดการศึกษาควรให้ผู้ใช้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

แววพันธ์ ฉางข้าวชัย (2558, น. 1) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านนาป่าแปก อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน พบว่า สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านนาป่าแปก

โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ครูผู้สอน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนภูมิปัญญาท้องถิ่น พระภิกษุ และผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 30 คน และศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านนาป่าแปก โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ผู้ใหญ่บ้านนาป่าแปก ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ และศึกษานิเทศก์เฉพาะทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ครูผู้สอน เรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และแบบสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนร่วมจากชุมชนเรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยสรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์แล้วแจกแจงความถี่ตามประเด็น ใช้ประเด็นการสนทนา และแบบบันทึกผลการสนทนาดำเนินการเพื่อแสวงหาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น แบบมีส่วนร่วมนำเสนอในรูปแบบการบรรยาย

ผลการศึกษาสภาพปัญหา และข้อเสนอแนะด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น พบว่ามีการดำเนินการวางแผนอย่างเป็นระบบแต่ขาดการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร คณะครู ภูมิปัญญา และชุมชนอย่างจริงจังข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการวางแผนดำเนินงานอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ด้านการนำแผนบริหารไปสู่การปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมของท้องถิ่น พบว่าไม่มีคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นตัวแทนผู้นำชุมชนระดับท้องถิ่น ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนภูมิปัญญาท้องถิ่น พระภิกษุ ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการในพื้นที่เข้าร่วมเป็นคณะทำงาน โครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ข้อเสนอแนะคือ ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศร่วมคิดร่วมทำ จัดสรรเวลาให้ครูวิชาการครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องได้วางแผนร่วมกัน และให้ความสำคัญของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการตรวจสอบและประเมินผล

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้พบว่า ขาดการประสานความร่วมมือจากชุมชนในการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน ขาดผู้มีความรู้ความเข้าใจชัดเจน เกี่ยวกับการตรวจสอบและประเมินผล ในการนิเทศ ติดตามการประกันคุณภาพภายใน ข้อเสนอแนะคือ ควรร่วมกันกำหนดความต้องการในการรับบริการนิเทศ หรือกำกับติดตามเพื่อเฝ้าระวังคุณภาพการบริหารจัดการ ด้านการปรับปรุงพัฒนาให้คำปรึกษาสำหรับแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านนาป่าแปก ในส่วนระบบของสถานศึกษา คือ ควรวางแผนการบริหารจัดการดำเนินงานอย่างจริงจังเป็นระบบและต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุนทั้งด้านบุคลากรงบประมาณ ทรัพยากรการบริหาร ตลอดจนส่งเสริมให้มีเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมตัดสินใจทุกขั้นตอนในการจัดการศึกษาการพัฒนาหลักสูตร และการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน อีกทั้งยังต้องสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนให้เห็นความสำคัญ พัฒนาภาวะ

ผู้นำทางวิชาการและสร้างความตระหนักแก่ผู้บริหาร มีการรายงานผล การวัดประเมินผล การนิเทศ ติดตามที่มีมาตรฐานและประสิทธิภาพ จัดให้มีการศึกษาดูงาน ส่วนแนวทางการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้สำหรับการดำเนินการในส่วนของแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น คือ ควรให้ผู้เรียนมีการอนุรักษ์ วัฒนธรรมของตน สร้างความสามัคคี สอดแทรกเนื้อหาด้านคุณค่าทางภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ และ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน บริบทของอำเภอตรอน และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียนเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อการศึกษา แนวทางการบริหารการจัดการ แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยสำรวจแหล่งเรียนรู้ ทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ 1. แหล่งการ เรียนรู้ประเภทบุคคล 2. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น 3. แหล่งการเรียนรู้ประเภท ทรัพยากรธรรมชาติ และ 4. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ และศึกษากระบวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ 4 ด้าน ได้แก่ 1. การวางแผน 2. การดำเนินงาน 3. การนิเทศติดตามผล และ 4. การประเมินผล เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางสำหรับผู้บริหาร ครู และ ผู้ที่เกี่ยวข้องที่สนใจจะนำข้อมูลสารสนเทศนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมและพัฒนา ปรับปรุง ตลอดจน เป็นแนวทางในการดำเนินงานการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ศึกษาสภาพและปัญหา และหาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผู้วิจัยได้ออกแบบระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ปรชาญชุมชน ครูผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชน ของโรงเรียนในเขตอำเภอตรอน จำนวน 20 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์ คือ เป็นโรงเรียนที่อยู่ใกล้แหล่งการเรียนรู้ของชุมชน และเป็นโรงเรียนที่ส่งเสริมการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกจากประชากร ทั้ง 5 ตำบล ตำบลละ 2 แห่ง รวมเป็น 10 แห่ง ได้แก่

1. โรงเรียนบ้านน้ำอ่าง(สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ที่ 163)
2. โรงเรียนบ้านเหล่า
3. โรงเรียนบ้านข่อยสูง
4. โรงเรียนบ้านแหลมถ่อนสามัคคี
5. โรงเรียนบ้านวังแดง (สหจิตวิทยาการ)
6. โรงเรียนชุมชนบ้านวังหิน
7. โรงเรียนบ้านหาดสองแคว
8. โรงเรียนบ้านบึงพาด(นิคมราษฎร์-สงเคราะห์)
9. โรงเรียนพงสะตือ (รัฐ-ประชาสรรค์)
10. โรงเรียนชุมชนบ้านแก่ง(ไกรสรพงษ์สงเคราะห์) โดยจำแนกเป็นดังนี้

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 10 คน
2. ตัวแทนครู จากโรงเรียน จำนวน 10 คน

3. ประชาชนผู้มีคุณสมบัตินี้ ผ่านการอบรม โครงการสร้างและพัฒนาผู้นำสัมมาชีพ ชุมชน หลักสูตร วิทยากรผู้นำสัมมาชีพ หรือ ได้รับการแต่งตั้งจากหน่วยงานราชการให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ หรือเป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำภูมิปัญญามาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตจนประสบผลสำเร็จ สามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม เลือกลงจาก 5 ตำบล ตำบลละ 6 คน รวมเป็น 30 คน

4. ผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชน ซึ่งมีคุณสมบัตินี้ เป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการดูแล หรือ ตัวแทนผู้นำชุมชน กลุ่ม/องค์กร เครือข่ายองค์กรชุมชน ประชาชนชาวบ้าน อาสาสมัคร หรือ เป็นเจ้าของแหล่งเรียนรู้ นั้น ๆ เลือกลงจาก 5 ตำบล ตำบลละ 10 คน รวมเป็น 50 คน

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประเภทสำรวจ แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 สำรวจแหล่งเรียนรู้ชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเครื่องมือการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียน
2. ร่างแบบสำรวจโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาของแนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียน โดยแบบสำรวจ มีขอบเขตของการสำรวจแหล่งเรียนรู้ 4 ประเภท ดังนี้
 - 1) แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล
 - 2) แหล่งการเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น
 - 3) แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ
 - 4) แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ
3. เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สำนวนภาษาที่ใช้ในแบบสำรวจ ความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยใช้เทคนิค IOC โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป
4. ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปเก็บข้อมูลโดยลงพื้นที่สำรวจแหล่งเรียนรู้ชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพและปัญหา การบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา หรืองานวิจัย บทความทางวิชาการ และสรุปประเด็นสำคัญของเรื่องที่จะทำวิจัย

2. นำสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการศึกษา มาร่างแบบสอบถาม เรื่อง สภาพและปัญหา การบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

3. เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สำนวนภาษาที่ใช้ใน แบบสอบถามเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วนำมาหาความสอดคล้องของเนื้อหา ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้เทคนิค IOC โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปมาใช้

4. ปรับแก้แบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5. นำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ระยะที่ 3 หาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

นำผลการสอบถาม มาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสำรวจแหล่งเรียนรู้ชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

2. แบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพและปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอ เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ใน ชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. สำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยใช้แบบสำรวจแหล่งเรียนรู้ จัดทำในรูปแบบตาราง ได้แก่ ที่ที่ตั้ง ชื่อแหล่งเรียนรู้ ลักษณะเด่น/ลักษณะสำคัญ ประเภทของแหล่งเรียนรู้ และหมายเหตุ ซึ่งแบบสำรวจมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. ศึกษาสภาพและปัญหา การบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อคำถาม เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี (จำนวน 4 ข้อ)

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ซึ่งแบบสอบถามมีค่า IOC = 0.90

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3. หาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยการสรุปผลจากการสอบถาม

โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. การสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเครื่องมือการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

1.2 กำหนดขอบเขตและโครงสร้างของแบบสอบถามเพื่อให้ครอบคลุมแนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ทั้ง 4 ด้านคือ 1. ด้านการวางแผน 2. ด้านการดำเนินงาน เกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ 3. ด้านการนิเทศติดตามผล และ 4. ด้านการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์

1.3 ร่างแบบสอบถามเพื่อขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งมีการตรวจและแก้ไข ปรับปรุงเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.4 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content

Validity) คือ พิจารณาข้อคำถามที่สร้างขึ้นว่ามีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสาระของเครื่องมือ กับเนื้อหาสาระของสิ่งที่ต้องการศึกษา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ ลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น และคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าความตรง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน พิจารณาลงความเห็นและให้คะแนน ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้อง

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้อง

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความสอดคล้อง

1.5 นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงคุณภาพของเครื่องมืออีกครั้งเพื่อความสมบูรณ์

1.6 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วน เกี่ยวข้องในการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตต์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตต์ เขต 1 จำนวนโรงเรียน 10 แห่ง โดยเลือกแบบ เจาะจง ได้แก่ 1. โรงเรียนบ้านน้ำอ่าง(สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ที่ 163) 2. โรงเรียนบ้านเหล่า 3. โรงเรียนบ้านข่อยสูง 4. โรงเรียนบ้านแหลมถ่อนสามัคคี 5. โรงเรียนบ้านวังแดง (สหจิตวิทยาการ) 6. โรงเรียนชุมชนบ้านวังหิน 7. โรงเรียนบ้านหาดสองแคว 8. โรงเรียนบ้านบึงพาด(นิคมราษฎร์- สงเคราะห์) 9. โรงเรียนพงสะตือ (รัฐ-ประชาสรรค์) 10. โรงเรียนชุมชนบ้านแก่ง(ไกรสรพงษ์- สงเคราะห์) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์ เพื่อขอความ อนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จาก ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ปรากฏ์ชุมชน และ ผู้ดูแล แหล่งเรียนรู้ชุมชน เพื่อนำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว และนำ แบบสอบถามที่ได้รับมาวิเคราะห์สรุปผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามแนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยใช้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ความถี่ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ศึกษาสภาพและปัญหา และหาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 โดยวิธีการทางวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์เป็นลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

ตอนที่ 1 ผลการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตรดิตรดิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตรดิตรดิตร เขต 1

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตรดิตรดิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตรดิตรดิตร เขต 1 ด้วยตนเอง ซึ่งผลการสำรวจมีรายละเอียดดังนี้

1. ตำบลน้ำอ่ำ
2. ตำบลหาดสองแคว
3. ตำบลบ้านแก่ง
4. ตำบลข่อยสูง
5. ตำบลวังแดง

ผลการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตรดิตรดิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตรดิตรดิตร เขต 1 ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตรดิตรดิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตรดิตรดิตร เขต 1

ข้อมูล	จำนวน (แหล่ง)
1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล	
ตำบลน้ำอ่ำ	10
ตำบลหาดสองแคว	13
ตำบลบ้านแก่ง	12
ตำบลวังแดง	14
ตำบลข่อยสูง	11
รวม	60
ร้อยละ	28.17

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (แหล่ง)
2. แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น	
ตำบสน้ำอ่าง	28
ตำบหาดสองแคว	26
ตำบบ้านแก่ง	20
ตำบลวังแดง	32
ตำบช่อสูง	21
รวม	127
ร้อยละ	59.62
3. แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ	
ตำบสน้ำอ่าง	1
ตำบหาดสองแคว	1
ตำบบ้านแก่ง	1
ตำบลวังแดง	2
ตำบช่อสูง	1
รวม	6
ร้อยละ	2.82
4. แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ	
ตำบสน้ำอ่าง	5
ตำบหาดสองแคว	5
ตำบบ้านแก่ง	3
ตำบลวังแดง	4
ตำบช่อสูง	3
รวม	20
ร้อยละ	9.39
รวมทั้งสิ้น	213

จากตารางที่ 2 พบว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 213 แหล่ง ส่วนใหญ่เป็นประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น จำนวน 127 แหล่ง คิดเป็นร้อยละ 59.62 รองลงมาคือ แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล จำนวน 60 แหล่ง คิดเป็นร้อยละ 28.17 แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ จำนวน 20 แหล่ง คิดเป็นร้อยละ 9.39 และ แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 6 แหล่ง คิดเป็นร้อยละ 2.82

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุดรดิษฐ์ เขต 1

ผู้วิจัยได้สอบถามกลุ่มตัวอย่าง โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 10 คน ครูจำนวน 10 คน ประชาชนชุมชน จำนวน 30 คน และผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชน จำนวน 50 คน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ โดยใช้แบบสอบถามเปิด เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต 1 โดยผู้วิจัยได้นำผลจากการสอบถาม มาวิเคราะห์ข้อมูลผลปรากฏดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต 1

สภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	จำนวน (คน)
ด้านการวางแผน	
1. มีการวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชน	65
2. มีแผนงาน โครงการ ที่สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน	82
3. ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน	53
4. มีการกำหนดคณะกรรมการผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้	47
5. มีผู้รับผิดชอบด้านการอำนวยความสะดวกในการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน	76
6. ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน	56
7. มีการวางแผนงานสนับสนุนงบประมาณการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน	41
ปัญหา	
1. ผู้บริหารและครูบางพื้นที่ยังไม่ทราบถึงการวางแผน การบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชน	32
2. ผู้บริหารและครูบางพื้นที่ยังไม่มีส่วนร่วมในการวางแผน การบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชน	54

ตารางที่ 3 (ต่อ)

สภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	จำนวน (คน)
ด้านการดำเนินงาน	
1. มีการจัดประชุมชี้แจงให้ชุมชนรับทราบเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน	72
2. มีกลุ่มสัมมาชีพชุมชนที่เปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนได้เข้ามาเรียนรู้ ทักษะด้านอาชีพ การเกษตร ภูมิปัญญาท้องถิ่น	43
3. ได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่ของตนเอง	52
4. จัดตั้งปราชญ์ชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน	87
5. มีการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชน	35
6. มีการให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้	75
7. สภาพแหล่งเรียนรู้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้	42
ปัญหา	
1. โรงเรียนบางแห่งยังขาดการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน	64
2. ครุยังไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	48
3. แหล่งเรียนรู้บางพื้นที่ขาดการประชาสัมพันธ์	56
ด้านกานิเทศติดตามผล	
1. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน	25
2. มีการนิเทศ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน	32
3. มีการนิเทศโดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสมและหลากหลาย	14
4. เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น	94
ปัญหา	
1. ขาดการบันทึกการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนประจำแหล่งเรียนรู้	58
2. การนิเทศติดตามบางพื้นที่ไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร	52

ตารางที่ 3 (ต่อ)

สภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	จำนวน (คน)
ด้านการประเมินผล	
1. มีการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้	76
2. มีการจัดตั้งผู้ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน	32
3. ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนหลายรูปแบบ	27
4. มีการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	46
5. เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น	87
ปัญหา	
1. บางพื้นที่ยังขาดการประเมินผลที่เป็นสถิติและเป็นเอกสารหลักฐานชัดเจน	48

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่า ความถี่ของการให้ข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม สภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต 1 จากผู้อำนวยการ ครู ประชาชนและผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชน ได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผน ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ มีแผนงาน โครงการ ที่สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน มีความถี่ 82 คน และรองลงมาคือ มีผู้รับผิดชอบด้านการอำนวยความสะดวกในการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีความถี่ 76 คน

ปัญหาที่พบด้านการวางแผน ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ ผู้บริหารและครูบางพื้นที่ยังไม่มีส่วนร่วมในการวางแผน การบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชน มีความถี่ 54 คน รองลงมาคือ ผู้บริหารและครูบางพื้นที่ยังไม่ทราบถึงการวางแผน การบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชน มีความถี่ 32 คน

2. ด้านการดำเนินงาน ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ จัดตั้งประชาชนชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน มีความถี่ 87 คน และรองลงมาคือ มีการให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ มีความถี่ 75 คน

ปัญหาที่พบด้านการดำเนินงาน คือ ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ โรงเรียนบางแห่งยังขาดการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน มีความถี่ 64 คน รองลงมาคือ แหล่งเรียนรู้บางพื้นที่ขาดการประชาสัมพันธ์ มีความถี่ 56 คน

3. ด้านการนิเทศติดตามผล พบว่า ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น มีความถี่ 94 คน และรองลงมาคือ มีการนิเทศ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน มีความถี่ 32 คน

ปัญหาที่พบด้านการนิเทศติดตามผล คือ ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ โรงเรียนขาดการบันทึกการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนประจำแหล่งเรียนรู้ มีความถี่ 58 คน รองลงมาคือ การนิเทศติดตามบางพื้นที่ไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร มีความถี่ 52 คน

4. ด้านการประเมินผล พบว่า ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น มีความถี่ 87 คน และรองลงมาคือ มีการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ มีความถี่ 76 คน

ปัญหาที่พบด้านการประเมินผล คือ ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ บางพื้นที่ยังขาดการประเมินผลที่เป็นสถิติและเป็นเอกสารหลักฐานชัดเจน มีความถี่ 48 คน

ตอนที่ 3 ผลการหาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

อุตรดิตถ์ เขต 1

ผู้วิจัยได้สอบถามกลุ่มตัวอย่าง โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 10 คน ครูจำนวน 10 คน ประชาชนชุมชน จำนวน 30 คน และผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชน จำนวน 50 คน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยสอบถามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 โดยผู้วิจัยได้นำผลจากการสอบถามมาวิเคราะห์เนื้อหา ผลปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการหาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	จำนวน (คน)
ด้านการวางแผน	
1. ควรเปิดโอกาสให้ผู้บริหารและคุณครู มีส่วนร่วมในการวางแผน หรือกำหนดนโยบายในการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชน ร่วมกับหน่วยงานในชุมชน	45
2. ควรสร้างความเข้าใจให้ผู้บริหารและคณะครูทราบเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน โครงการ การบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชน	38

ตารางที่ 4 (ต่อ)

แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	จำนวน (คน)
ด้านการดำเนินงาน	
1. ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้โรงเรียนและคนในชุมชนได้รับทราบ เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ กิจกรรมเสียงตามสาย และการเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์	25
2. ควรเน้นให้โรงเรียนได้เข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการทำงานในพื้นที่แหล่งเรียนรู้ชุมชน	42
3. โรงเรียนและชุมชนควรมีกิจกรรมร่วมกัน เกี่ยวกับการเน้นให้โรงเรียนได้เข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน	37
ด้านการนิเทศติดตามผล	
1. ควรให้โรงเรียน มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน	34
2. ควรมีคณะกรรมการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม ผลการการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	8
3. ควรให้ผู้บริหาร คณะครู และหน่วยงานในชุมชนได้ร่วมกันแก้ไขปัญหา ปรับปรุง และพัฒนาเป็นระยะระหว่างดำเนินการที่เหมาะสม	17
4. ควรมีการบันทึกการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนประจำแหล่งเรียนรู้ เพื่อช่วยในการนิเทศ ติดตามผลการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน	29
ด้านการประเมินผล	
1. ควรให้ผู้บริหาร คณะครูมีส่วนร่วมกับหน่วยงานในชุมชนเกี่ยวกับการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และรับทราบผลดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน	22
2. ควรจัดทำเอกสารการประเมินผลที่เป็นสถิติและเป็นเอกสารหลักฐานชัดเจน	35

จากตารางที่ 4 สรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 จากผู้อำนวยการ ครู ประชาชนชุมชนและผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชน ได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผน ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ ควรเปิดโอกาสให้ผู้บริหารและคุณครู มีส่วนร่วมในการวางแผน หรือกำหนดนโยบายในการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนร่วมกับหน่วยงานในชุมชน มีความถี่ 45 คน และรองลงมาคือ ควรสร้างความเข้าใจให้ผู้บริหารและคณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน โครงการ การบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชน มีความถี่ 38 คน

2. ด้านการดำเนินงาน ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ ควรเน้นให้โรงเรียนได้เข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการทำงานของพื้นที่แหล่งเรียนรู้ชุมชน มีความถี่ 42 คน และรองลงมาคือ โรงเรียนและชุมชนควรมีกิจกรรมร่วมกัน เกี่ยวกับการเน้นให้โรงเรียนได้เข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน มีความถี่ 37 คน และ ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้โรงเรียนและคนในชุมชนได้รับทราบ เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ กิจกรรมเสียงตามสาย และการเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ มีความถี่ 25 คน

3. ด้านการนิเทศติดตามผล พบว่า ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ ควรให้โรงเรียน มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน มีความถี่ 34 คน และรองลงมาคือ ควรมีการบันทึกการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนประจำแหล่งเรียนรู้ เพื่อช่วยในการนิเทศ ติดตามผลการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน มีความถี่ 29 คน ควรให้ผู้บริหาร คณะครู และหน่วยงานในชุมชนได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาปรับปรุง และพัฒนาเป็นระยะระหว่างการดำเนินการที่เหมาะสม มีความถี่ 17 คน และควรมีคณะกรรมการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม ผลการการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีความถี่ 8 คน

4. ด้านการประเมินผล พบว่า ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ ควรจัดทำเอกสารการประเมินผลที่เป็นสถิติและเป็นเอกสารหลักฐานชัดเจน มีความถี่ 35 คน รองลงมาคือ ควรให้ผู้บริหาร คณะครูมีส่วนร่วมร่วมกับหน่วยงานในชุมชนเกี่ยวกับการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และรับทราบผลดำเนินการการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน มีความถี่ 22 คน

และผลการสอบถาม จากแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับการหาแนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลได้ดังรายละเอียดดังนี้

“อยากให้แต่ละแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีคุณครูและนักเรียนมาเข้าใช้บ่อย ๆ หากมาใช้บริการพวกเราก็น่าดี เพราะจะทำให้โรงเรียนและชุมชนใกล้ชิดกันมากขึ้น”

(คนที่ 1 : ประชาชนชุมชน
สอบถาม, วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2563)

“อยากให้ท่านผู้อำนวยการ และคุณครูเข้ามาประชุมกับพวกเราเพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และจะได้วางแผนร่วมกันต่อไป”

(คนที่ 2 : ประชาญ์ชุมชน
สอบถาม, วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2563)

“ในชุมชนอยากให้โรงเรียนมาทำงานร่วมกันและฝึกเด็กนักเรียนให้เก่ง ให้อ่านในภูมิปัญญาของหมู่บ้านเรา”

(คนที่ 3 : ผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้
สอบถาม, วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2563)

“อยากให้โรงเรียนเข้าร่วมการดำเนินงานการดูแลแหล่งเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนงานต่างๆของหมู่บ้าน เพราะพวกท่านมีความรู้ความสามารถ น่าจะมาเป็นกำลังเสริมที่ดีแก่พวกเรา และพวกเราเองยินดีที่จะส่งช่วยให้บุตรหลานของเราได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านเรา”

(คนที่ 4 : ผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้
สอบถาม, วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2563)

“โรงเรียนมีกิจกรรมอะไร ก็อยากให้ชวนกันมาเรียนรู้ที่ชุมชน เพื่อลูกๆนักเรียนจะได้เรียนรู้จากสถานที่จริง”

(คนที่ 5 : ผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้
สอบถาม, วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2563)

“อยากให้ผอ.และครูพานักเรียนมาใช้บริการที่แหล่งเรียนรู้บ้าง เพราะเราอยากให้ความรู้แบ่งเบาภาระคุณครู อีกอย่างเด็กๆ ก็จะได้เรียนรู้จากของจริงสถานที่จริงๆ”

(คนที่ 6 : ผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้
สอบถาม, วันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2563)

“ถ้าเราช่วยกันกันงานระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ผมว่าเป็นเรื่องที่ดีเลย เพราะจะทำให้ชุมชนและโรงเรียนใกล้ชิดกันมากขึ้น”

(คนที่ 7 : ผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้
สอบถาม, วันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2563)

“ผมยินดีให้ความร่วมมือกับชุมชน และอยากสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน ขอให้แจ้งมาทางโรงเรียนพร้อมช่วยเหลือและนำคุณครู นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรม”

(คนที่ 8 : ผู้อำนวยการ
สอบถาม, วันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2563)

“ทางโรงเรียนมีความยินดีที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน โดยการให้คุณครูพานักเรียนเข้าร่วมและสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน บุคลากรของโรงเรียนพร้อมที่จะเข้าไปร่วมงานชุมชน ซึ่งอาจจะเข้าไปมีส่วนร่วมได้ตั้งแต่การวางแผน การเสนอแนะนโยบายต่างๆ ผมมองว่าเป็นเรื่องที่ดีและจะทำให้นักเรียนได้ตระหนักถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ผ่านการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน”

(คนที่ 9 : ผู้อำนวยการ
สอบถาม, วันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2563)

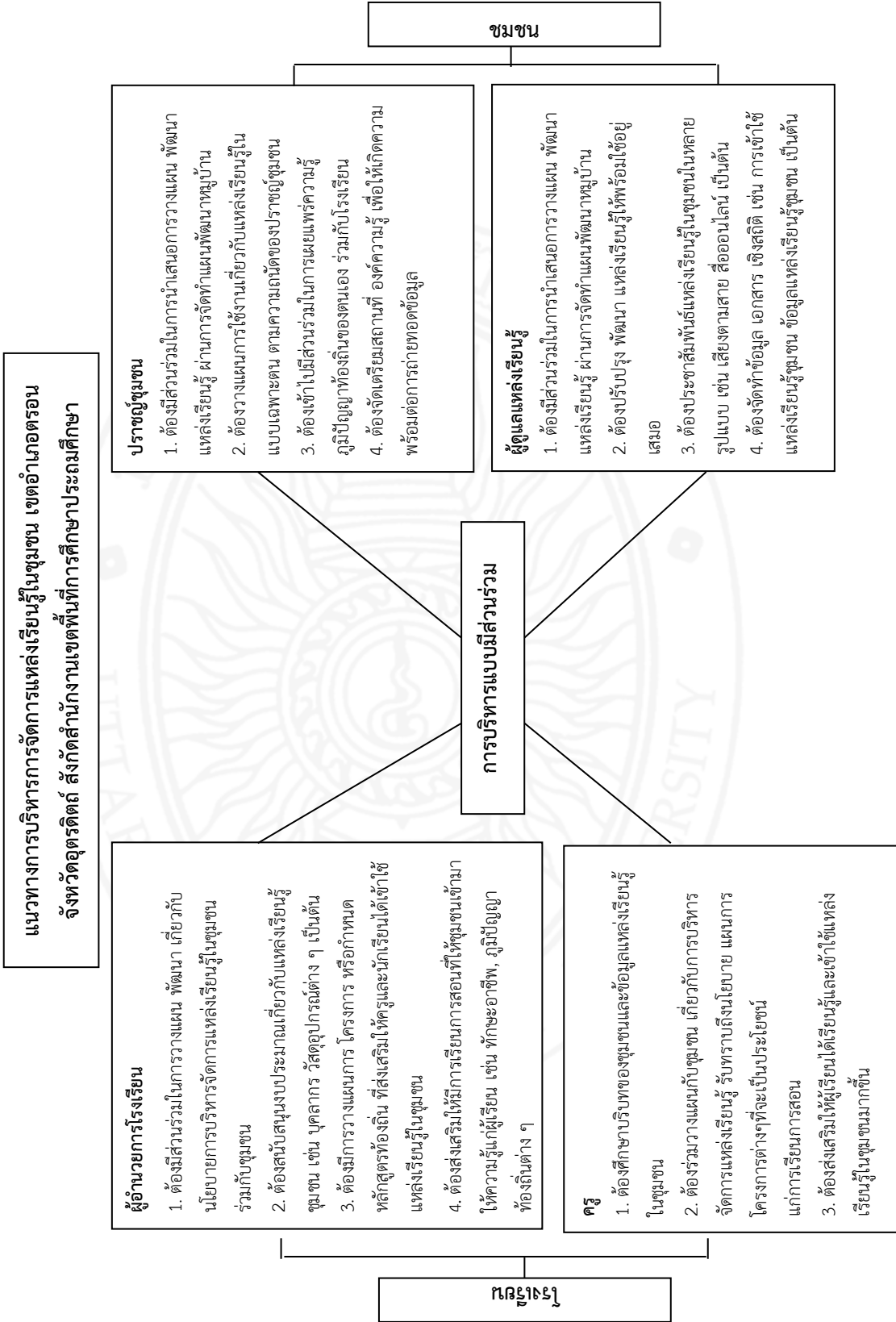
“โรงเรียนมีความยินดีที่จะร่วมกิจกรรมกับทางชุมชน และสนับสนุนกิจกรรมกับชุมชน แต่ที่ผ่านมายังไม่เคยเข้าร่วมการประชุมกับหมู่บ้านจึงยังไม่ทราบถึงการทำงานด้านแหล่งเรียนรู้มากเท่าที่ควร อยากเข้าร่วมประชุมด้วยเช่นกันเพื่อจะได้รับทราบ และน่าจะประโยชน์แก่โรงเรียนและนักเรียนได้ดี”

(คนที่ 10 : ครู
สอบถาม, วันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2563)

“นักเรียนชื่นชอบการไปเรียนรู้จากสถานที่จริง ดังนั้นทางโรงเรียนจึงมีความยินดีและพร้อมจะให้ความร่วมมือเพื่อพัฒนาตัวนักเรียนให้มีความรู้และเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น”

(คนที่ 11 : ครู
สอบถาม, วันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2563)

สรุปการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหาแนวทางการบริหารจัดการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 จากการสอบถามที่ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้ง 4 ด้าน แล้วนำมาเรียบเรียงได้แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ศึกษาสภาพและปัญหา และหาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน ครู จำนวน 10 คน ประชาชนในชุมชน จำนวน 30 คน และผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชน จำนวน 50 คน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 และแบบสอบถามสภาพและปัญหา และแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา โดยสรุปผลการศึกษาดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า มีแหล่งเรียนรู้จำนวน 213 แห่ง ได้แก่ ประเภทบุคคล จำนวน 60 แห่ง ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น จำนวน 127 แห่ง ทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 6 แห่ง และกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ จำนวน 20 แห่ง

2. สภาพและปัญหา การบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชนในภาพรวม เป็นการดำเนินงาน โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ตามหลักการบริหารงาน ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผน พบว่า มีแผนงาน โครงการ ที่สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน รongลงมา คือ มีผู้รับผิดชอบด้านการอำนวยความสะดวกในการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ปัญหาที่พบด้านการวางแผน คือ ผู้บริหารและครูบางพื้นที่ยังไม่มีส่วนร่วมในการวางแผน การบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชน รongลงมาคือ ผู้บริหารและครูบางพื้นที่ยังไม่ทราบถึงการวางแผน การบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชน

2.2 ด้านการดำเนินงาน พบว่า มีการจัดตั้งประชาชมชนในแต่ละหมู่บ้าน และ รongลงมาคือ มีการให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้

ปัญหาที่พบด้านการดำเนินงาน คือ โรงเรียนบางแห่งยังขาดการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน และ แหล่งเรียนรู้บางพื้นที่ขาดการประชาสัมพันธ์

2.3 ด้านการนิเทศติดตามผล พบว่า มีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น มีการนิเทศ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน

ปัญหาที่พบด้านการนิเทศติดตามผล คือ โรงเรียนขาดการบันทึกการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนประจำแหล่งเรียนรู้ รองลงมาคือ การนิเทศติดตามบางพื้นที่ไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร

2.4 ด้านการประเมินผล พบว่า มีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น มีการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้

ปัญหาที่พบด้านการประเมินผล คือ บางพื้นที่ยังขาดการประเมินผลที่เป็นสถิติและเป็นเอกสารหลักฐานชัดเจน

3. แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน แบ่งตามประเภทของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

3.1 ด้านผู้อำนวยการโรงเรียน คือ ต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนา เกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนร่วมกับชุมชน รองลงมา คือ ต้องสนับสนุนงบประมาณเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ชุมชน เช่น บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น ต้องมีการวางแผนการ โครงการหรือกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น ที่ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้เข้าใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และต้องส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนที่ให้ชุมชนเข้ามาให้ความรู้แก่ผู้เรียน เช่น ทักษะอาชีพ, ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ

3.2 ด้านครู คือ ต้องศึกษาบริบทของชุมชนและข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในชุมชน รองลงมา คือ ต้องร่วมวางแผนกับชุมชน เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ รับทราบถึงนโยบาย แผนการโครงการต่างๆที่จะเป็นประโยชน์แก่การเรียนการสอน และต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมากขึ้น

3.3 ด้านปราชญ์ชุมชน คือ ต้องมีส่วนร่วมในการนำเสนอการวางแผน พัฒนา แหล่งเรียนรู้ ผ่านการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน รองลงมาคือ ต้องวางแผนการใช้งานเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในแบบเฉพาะตน ตามความถนัดของปราชญ์ชุมชน ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ร่วมกับโรงเรียน และต้องจัดเตรียมสถานที่ องค์ความรู้ เพื่อให้เกิดความพร้อมต่อการถ่ายทอดข้อมูล

3.4 ด้านผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ คือ ต้องมีส่วนร่วมในการนำเสนอการวางแผน พัฒนา แหล่งเรียนรู้ ผ่านการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน รองลงมาคือ ต้องปรับปรุง พัฒนา แหล่งเรียนรู้ให้ พร้อมใช้อยู่เสมอ ต้องประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในหลายรูปแบบ เช่น เสียงตามสาย สื่อออนไลน์ เป็นต้น และต้องจัดทำข้อมูล เอกสาร เชิงสถิติ เช่น การเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน ข้อมูล แหล่งเรียนรู้ชุมชน เป็นต้น

อภิปรายผล

1. ผลการสำรวจแหล่งเรียนรู้ชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต 1 พบว่า โดยภาพรวม มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ตามที่ตั่งทางภูมิศาสตร์ของแต่ละตำบล ส่วนใหญ่จะมีวิถีชีวิตที่คล้ายกัน นั่นคือ อาชีพเกษตรกร การอยู่แบบพอมือพอกิน และให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลว่า “ที่นี้การดำรงชีวิตจะคล้าย ๆ กัน ส่วนใหญ่จะทำนา ปลูกข้าว แหล่งเรียนรู้ก็มีตามหมู่บ้าน มีหลายแห่ง” เมื่อพิจารณาประเภทของแหล่งเรียนรู้ชุมชน ทั้ง 4 ประเภท สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1.1 แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล พบว่า เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เกิดจากความรู้ความชำนาญแบบเฉพาะบุคคล และเป็นที่ยอมรับของชุมชน โดยแบ่งเป็นลักษณะความรู้และความชำนาญของแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลได้ดังนี้

1.1.1 ความชำนาญอันเกิดจากงานหรืออาชีพที่ทำอยู่เป็นประจำ เช่น ปราชญ์ชุมชนด้านอาชีพต่างๆ อาทิ การทำอาหาร ขนม จักสาน ทอผ้า และการเกษตร เป็นต้น

1.1.2 ความรู้อันเกิดจากการถ่ายทอด ส่งต่อ จากบรรพบุรุษ เช่น ปราชญ์ชุมชนด้านสมุนไพร วัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่อ เป็นต้น

1.1.3 ความรู้อันเกิดจากการเรียนรู้ในวิทยาการใหม่ๆ เช่น หมอเดิน เทคโนโลยี และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่างๆ เป็นต้น

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2547, น. 4) อธิบายถึง แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ความสามารถ คุณธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งด้านการประกอบอาชีพและการสืบสานวัฒนธรรม ตลอดจนนักคิด นักประดิษฐ์และผู้ที่มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านต่างๆ โดยในแต่ละชุมชนพบว่ามีแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลที่หลากหลาย แต่มีการใช้งานแหล่งเรียนรู้ประเภทนี้ในจำนวนที่น้อย อันมีสาเหตุมาจากการขาดการรวบรวมข้อมูลของแหล่งเรียนรู้ประเภทนี้ จึงยากแก่การเข้าถึง และใช้งานจากความรู้ันั้น ๆ

1.2 แหล่งการเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น พบว่า มีทั้งสถานที่ที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ ศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยว ที่พักอาศัยและสถานที่ราชการ โดยมีองค์ความรู้และประวัติศาสตร์ ความเป็นมา เป็นจุดเชื่อมโยงในการสร้างการเรียนรู้ จึงต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาอยู่เสมอ และจำเป็นที่ต้องได้รับความร่วมมือสนับสนุน ทั้งงบประมาณ แรงงาน และเทคโนโลยี จาก อบต. อำเภอ พัฒนาการชุมชน และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น กองทุนหมู่บ้าน สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2547, น. 4) ที่อธิบายถึงแหล่งเรียนรู้ที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีมนุษย์สร้างเพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนเทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถาน หอสมุดประชาชน สถาบันทางการศึกษา สวนสาธารณะ ตลาด บ้านเรือน ที่อยู่ อาศัย สถานประกอบการ

1.3 แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ในอำเภอตรอนมีแหล่งเรียนรู้ประเภท ทรัพยากรธรรมชาติ ที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำน่าน คลองพระสวัสดิ์ คลองตรอน บึงทับกระดาน บึงพาด หนองวัวแดง ซึ่งแหล่งเรียนรู้ประเภทนี้จะมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สิ่งมีชีวิตจากแหล่งน้ำ และวิถีชีวิตของชาวอำเภอตรอน

1.4 แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ พบว่าอำเภอตรอน เป็นอำเภอที่มีกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม เช่น ชาวไทยวน ชาวลาวเวียง ชาวเวียงจันทน์ ส่งผลให้เกิด กิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ที่หลากหลาย รวมถึงภาษาของคนอำเภอตรอน โดยส่วนใหญ่จะพูดภาษาถิ่นเฉพาะ ของหมู่บ้าน ได้แก่ ภาษาไทยสำเนียงลาวเวียง ภาษาไทยสำเนียงไทยปนกับภาษาไทยสำเนียงสุโขทัย เป็นต้น ประเพณีที่สำคัญ เช่น ประเพณีตานก๋วยสลาก(ตำบลน้ำอ่าง) ประเพณีหาบจันทน์(ตำบลหาดสองแคว) ประเพณีทำบุญกองข้าว(ตำบลข่อยสูง) ประเพณีแห่เปรต (ตำบลวังแดง) ประเพณีทำบุญตักบาตรข้าวหลาม(ตำบลบ้านแก่ง) เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าแต่ละตำบลมีประเพณี ความเชื่อศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น อันจะเห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ ภาษาและการแต่งกายที่มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เฉพาะตัว สอดคล้องกับ สุมน อมรวิวัฒน์ (2544, น. 25) ที่อธิบายถึงแหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น

2. ผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชนแต่ละพื้นที่ในอำเภอตรอนมีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยกระบวนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยอาศัยความร่วมมือทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ผ่านเวทีประชาคมทุกหมู่บ้าน และการประชุมประจำเดือน มีการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านประจำปี ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนา กำหนด

วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายร่วมกัน สอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2550 มาตรา 287 (2550, น. 199) ที่กล่าวไว้ว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดทำให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวไว้ด้วย

สำหรับสภาพและปัญหา การบริการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 แบ่งออกเป็น 4 ด้าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผน พบว่า มีแผนงาน โครงการ ที่สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน มีการวางแผนบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยได้รับความร่วมมือจาก พัฒนาการชุมชน อบต. กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอสม. มีการรับทราบ รับรู้ถึงนโยบาย แผนงาน โครงการ การพัฒนา แหล่งเรียนรู้โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับผู้นำท้องถิ่น และท้องถิ่น หน่วยงานจากภาครัฐ และเอกชน

ปัญหาที่พบในด้านนี้ คือ ส่วนใหญ่ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู บางพื้นที่ยังไม่ทราบถึงการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชน หมายรวมถึงการไม่ได้มีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนงานดังกล่าว จึงควรมีการปรับปรุงและเพิ่มบทบาทให้ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครูได้เข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แวพพันธ์ ฉางข้าวชัย (2558, น. 81) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านนาป่าแพ่ง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า มีการดำเนินการวางแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยขาดการมีส่วนร่วมจากผู้บริหาร คณะครู และชุมชน อย่างจริงจัง

2.2 ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน พบว่า แต่ละตำบลในเขต อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี มีการดำเนินการเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน โดยมีการจัดตั้ง คณะกรรมการหมู่บ้านซึ่งมีความเกี่ยวข้องในด้านการดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชนและอำนวยความสะดวกในการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชน กลุ่มสัมมาชีพชุมชนที่เปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนได้เข้ามา เรียนรู้ ทักษะด้านอาชีพ การเกษตร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นกับชุมชน นอกจากนี้ในแต่ละพื้นที่ยังได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่ของตนเอง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล กองทุนหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เกษตรอำเภอ การปศุสัตว์และประมงประจำ อำเภอตรอน โรงเรียน วัด รวมทั้งร้านค้าต่าง ๆ การจัดตั้งปราชญ์ชุมชนในแต่ละหมู่บ้านขึ้น เพื่อเป็นผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน แก่บุคคลที่สนใจใคร่เรียนรู้ โดยตัวแทนปราชญ์ชุมชน ของแต่ละหมู่บ้านจะต้องเข้าร่วมโครงการ “วิทยากรผู้นำสัมมาชีพชุมชน” เพื่อแต่งตั้งเป็นหัวหน้า ปราชญ์ชุมชนผู้ที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ รวมทั้งการดำเนินงานด้านแหล่งเรียนรู้

ในชุมชน คือ ผู้นำระดับท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบล ซึ่งเป็นผู้ที่ รวบรวมข้อมูล ดูแล และอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงและเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน พร้อมทั้งเป็นผู้ที่สนับสนุน จัดหาโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาหมู่บ้านให้เกิดเป็นแหล่งเรียนรู้แก่นักเรียน คนในชุมชนและประชาชนทั่วไปที่สนใจ ทั้งนี้ผู้นำที่กล่าวมาข้างต้นยังมีบทบาทสำคัญที่เข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาของแต่ละโรงเรียนในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ที่คอยสนับสนุน อำนวยความสะดวก และประสานงานการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนแก่โรงเรียน ส่งผลให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันระหว่างชุมชนและโรงเรียน อีกทั้งยังเป็นการสร้างสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนลดความขัดแย้ง เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน สอดคล้องกับ ชูชาติ พ่วงสมจิตร, (2554) ที่กล่าวไว้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีประโยชน์และความจำเป็นใน 3 ประการ คือ 1. ช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน เนื่องจากโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่อยู่คู่กันในโครงสร้างสังคม ปัจจุบันการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันย่อมช่วยให้ทั้งสององค์กรอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน 2. ช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้ง เนื่องจากโรงเรียนและชุมชนต่างมีบทบาทหน้าที่ของตนและต่างพึ่งพา อาศัยซึ่งกันและกัน และบางครั้งอาจเกิดความขัดแย้งขึ้นได้ การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันย่อมช่วยให้ แก้ปัญหาความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์กับทั้งสองฝ่าย 3. ช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วม โดยปัจจุบันโรงเรียนต้องการการมีส่วนร่วมจากชุมชนอย่างมาก และไม่ใช่เพียงการมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนด้านทรัพยากรเหมือนในอดีตเท่านั้น แต่โรงเรียนต้องการให้ตัวแทนชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทั้งด้านการวางแผน การพัฒนาหลักสูตร การร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียน การบอกความต้องการของชุมชน ฯลฯ ขณะเดียวกันชุมชนก็ต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนด้านวิชาการโดย โรงเรียนคือแหล่งวิชาการของชุมชน เป็นศูนย์ประสานงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงาน อื่น ๆ รวมถึงการให้บริการ สถานที่และวัสดุอุปกรณ์แก่ชุมชน ดังนั้นการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันย่อมช่วยให้ทั้งสององค์กรมีส่วนร่วม สนับสนุนซึ่งกันและกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ปัญหาที่พบในด้านนี้ คือ โรงเรียนบางแห่งยังมีการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนไม่มากนัก กล่าวคือแม้ปัจจุบัน จะมีนโยบายให้ทุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์เขต 1 ต้องจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน แต่การเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนยังมีน้อย การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนส่วนใหญ่มักจะดำเนินการโดยครูผู้สอนเอง ซึ่งขาดทักษะ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญในด้านดังกล่าว ส่งผลให้การถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ควรมีการจัดสรรให้ปราชญ์ชุมชน ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มาทำการสอน ทั้งนี้โรงเรียนอาจจัดเป็นกิจกรรม หรือหลักสูตร ที่ให้ผู้เรียนได้ออกไปศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2536, น. 1) กล่าวว่า ท้องถิ่นมีแหล่งการเรียนรู้ และผู้รู้ด้านต่าง ๆ มากมาย

มากกว่าที่ครูสอนท่องหนังสือ ถ้าเปิดโรงเรียนสู่ท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากครูในท้องถิ่น จะมีครูมากมาย หลากหลายเป็นครูที่รู้จริงทำจริง จะทำให้การเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง การเรียนสนุก ไม่น่าเบื่อ ที่สำคัญเป็นการปรับระบบที่มีคุณค่าเดิม การศึกษามองข้ามคุณค่าเหล่านี้ เมื่อผู้รู้ในท้องถิ่นเหล่านี้เป็นครูได้ จะเป็นการยกระดับคุณค่า ศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจของท้องถิ่นอย่างแรง เป็นการถักทอทางสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มงคล พลภูมิ (2552, น. 104) ได้วิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า สถานศึกษาควบรวมมือกับสถานศึกษาอื่นๆ เพื่อใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาร่วมกันอย่างหลากหลายจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นประจำทุกปี การศึกษา

นอกจากนี้ ด้านประสบการณ์การทำงาน ภูมิลำเนาของครูผู้สอน ยังมีส่วนสำคัญที่อาจก่อให้เกิดอุปสรรคหรือปัญหาการดำเนินการด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน เช่น ครูผู้สอนที่มีภูมิลำเนาต่างพื้นที่ และมีประสบการณ์การสอนน้อยหรือเพิ่งบรรจุ ยังไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

2.3 ด้านการนิเทศติดตามผล พบว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชนทุกตำบล เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี มีการนิเทศติดตามผลด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนจากหลายหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดย ผู้นำชุมชน ประชาชนชุมชน ผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชน นั้น ๆ จะเป็นผู้ดำเนินการส่วนนี้ มีการจัดทำกรอบการดำเนินงาน นั่นคือ แผนพัฒนาหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ชุมชนเข้ามานิเทศ ติดตามผลด้วยเช่นกันในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การส่งหมู่บ้าน เข้าประกวดในโครงการต่าง ๆ ที่เป็นนโยบายของภาครัฐ เช่น หมู่บ้านที่ดำเนินโครงการสัมมาชีพชุมชน จะถูกพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้การดูแล ควบคุม กำกับ ติดตาม ของกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย การประกวดหมู่บ้านต้นแบบ เป็นต้น การสนับสนุน ส่งเสริม และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่น เช่น การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาองค์ความรู้สู่ผลิตภัณฑ์ชุมชน การแปรรูปหรือผลิตสินค้า ให้เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) นอกจากนี้ยังมีการนิเทศติดตาม ผลการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ชุมชน โดยดูจากผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เช่น โรงเรียนบ้านหาดสองแคว ตำบลหาดสองแคว ที่นักเรียนได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากประชาชนชุมชนเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ไข่ จนเกิดผลผลิตที่สามารถจำหน่ายสู่ชุมชนได้ ถือเป็นความสำเร็จของการบูรณาการการเรียนการสอนของโรงเรียนกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ปัญหาที่พบในด้านนี้ คือ ควรเพิ่มการบันทึกการเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนประจำแหล่งเรียนรู้ เช่น สมุดเข้าชมแหล่งเรียนรู้ สมุดตรวจเยี่ยมแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้ขาดโอกาสในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ตรงตามสถานการณ์จริง เช่น สิ่งปลูกสร้าง อาทิ ห้องน้ำ ห้องพัก และวัสดุ

อุปกรณ์ที่ใช้ในแหล่งเรียนรู้ต้องเพียงพอต่อผู้เข้าเรียนรู้ เป็นต้น รวมไปถึงการขาดโอกาสในการรับฟังข้อคิดเห็นจากผู้เข้าใช้ เพื่อจะได้นำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ พยุง ใบแย้ม (2558, น. 250) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสมเพื่อการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา พบว่า ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ คือ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการใช้ แหล่งเรียนรู้เป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่าย โดยการสำรวจแหล่งเรียนรู้จัดทำเอกสารความรู้ จัดตั้งให้มี แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน และมีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอก สถานศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.4 ด้านการประเมินผลแหล่งเรียนรู้ พบว่า มีการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนหลายรูปแบบ ส่วนมากนิยมทำในรูปแบบการประชาคมเพื่อลงมติเสียงของชาวบ้าน หรือเข้าที่ประชุมประจำหมู่บ้าน โดยอาศัยผลตอบรับของคนในชุมชนว่าแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่มีอยู่ มีการเข้าใช้หรือไม่ ดำเนินการเป็นอย่างไร หากเป็นแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ก็จะประเมินโดยการทำเป็นแบบสอบถาม หรือการดูภาพรวมของการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ ความก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในงานที่ได้รับมอบหมาย รางวัลที่ได้รับ ผลงานหรือผลิตภัณฑ์จากกลุ่มต่างๆที่จัดตั้งขึ้นในชุมชน หากเป็นแหล่งเรียนรู้ประเภท สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ก็จะดูภาพรวมว่ามีการเข้ามาศึกษาข้อมูล หรือใช้แหล่งเรียนรู้นั้น ๆ บ้างหรือไม่ หากแหล่งเรียนรู้ประเภทใดเกิดความนิยม หรือสามารถสร้างชื่อเสียงเอกลักษณ์ ของชุมชนก็จะมีการดำเนินการพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ส่วนแหล่งเรียนรู้ที่ไม่ค่อยได้รับความนิยม หรือเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่ม บุคคล ก็จะยังคงอนุรักษ์เพื่อเป็นคุณค่าให้เยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้และภาคภูมิใจในชุมชนของตนเองต่อไป ในส่วนของผู้ใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน ประชาชนชุมชนและผู้ดูแลแหล่งเรียนในชุมชนจะมีการประเมินผลผู้ใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนด้วยการสอบถามความพึงพอใจ สอบถามสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ ทั้งนี้วิธีดังกล่าวถือเป็นเรื่องที่ดี ที่จะทำให้สามารถทราบถึงความพึงพอใจผู้เข้าใจแหล่งเรียนรู้ชุมชน แต่ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ภัครภรณ์ มานิตย์ (2550, น. 83) ได้วิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนโป่งสา จังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่า ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ ไม่มีการสำรวจความต้องการของชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ ไม่จัดแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอต่อความต้องการและไม่ให้ความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้กับชุมชน ด้านการนิเทศติดตาม มีการรับฟังข้อคิดเห็นของผู้ใช้แหล่งเรียนรู้ ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ครูมีการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน แต่ไม่ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน ไม่วิเคราะห์ข้อมูลจากการนิเทศติดตามผล ไม่รายงานผลการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ ไม่แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริบทของพื้นที่ และความสัมพันธ์ของคนในชุมชนนั้นแตกต่างกัน

ปัญหาที่พบในด้านนี้ คือ ควรเพิ่มการบันทึกการประเมินผลที่เป็นสถิติและเป็นเอกสารหลักฐานชัดเจน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อดี ข้อควรพัฒนาปรับปรุงของแหล่งเรียนรู้ชุมชนต่อไป

สอดคล้องกับผลการ ศึกษาวิจัยของ ลอเวย์ (Lawey,1998, p. 17) ได้ศึกษาการพัฒนาสังคมในท้องถิ่น การให้ความสำคัญกับท้องถิ่นโดยดึงเอาภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่เป็นศาสตร์ในสาขาวิชาต่าง ๆ เข้ามาจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ดังนั้น แหล่งเรียนรู้จะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

3. แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตต์ เขต 1 พบว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตต์ เขต 1 เป็นการบริหารงานที่อาศัยกระบวนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และชาวบ้านในชุมชน โดยใช้หลักการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้วยวงจรของเดมมิ่ง คือ PDCA มีการประชุม วางแผน วิเคราะห์ ปัญหา ที่พบภายในชุมชน และร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาโดยทำ SWOT ผ่านแผนพัฒนาหมู่บ้าน หรือการประชุมชมรมหมู่บ้าน สอดคล้องกับแนวทางในการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2544, น.14) ที่ได้เสนอแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพจะต้องมีระบบการบริหารที่ดี โดยมีระบบวงจรควบคุมคุณภาพ PDCA

สำหรับสภาพและปัญหา การบริการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตต์ เขต 1 แบ่งออกเป็น 4 ด้าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

3.1 ด้านผู้อำนวยการโรงเรียน คือ ต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนา เกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนร่วมกับชุมชน รองลงมา คือ ต้องสนับสนุนงบประมาณเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ชุมชน เช่น บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น ต้องมีการวางแผนการ โครงการหรือกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น ที่ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้เข้าใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และต้องส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนที่ให้ชุมชนเข้ามาให้ความรู้แก่ผู้เรียน เช่น ทักษะอาชีพ, ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ

3.2 ด้านครู คือ ต้องศึกษาบริบทของชุมชนและข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในชุมชน รองลงมา คือ ต้องร่วมวางแผนกับชุมชน เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ รับผิดชอบต่อนโยบาย แผนการโครงการต่างๆที่จะเป็นประโยชน์แก่การเรียนการสอน และต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมากขึ้น

3.3 ด้านประชาชนชุมชน คือ ต้องมีส่วนร่วมในการนำเสนอการวางแผน พัฒนา แหล่งเรียนรู้ ผ่านการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน รองลงมาคือ ต้องวางแผนการใช้งานเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในแบบเฉพาะตน ตามความถนัดของประชาชนชุมชน ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้ ภูมิ

ปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ร่วมกับโรงเรียน และต้องจัดเตรียมสถานที่ องค์ความรู้ เพื่อให้เกิดความพร้อมต่อการถ่ายทอดข้อมูล

3.4 ด้านผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ คือ ต้องมีส่วนร่วมในการนำเสนอการวางแผน พัฒนา แหล่งเรียนรู้ ผ่านการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน รองลงมาคือ ต้องปรับปรุง พัฒนา แหล่งเรียนรู้ให้พร้อมใช้ อยู่เสมอ ต้องประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในหลายรูปแบบ เช่น เสียงตามสาย สื่อออนไลน์ เป็นต้น และต้องจัดทำข้อมูล เอกสาร เชิงสถิติ เช่น การเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชน ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ชุมชน เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพร อินมล (2556, น. 159) ได้วิจัยเรื่อง แนวทาง พัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาแพงเพชร เขต 2 พบว่า ควรวิเคราะห์ความต้องการ และความจำเป็นในการจัดอุทยานการศึกษา จัดประชุมระหว่าง ผู้บริหาร ครู และชุมชน ในการวางแผนผังอาคารสถานที่ต่าง ๆ ของสถานศึกษาและกำหนดรูปแบบ ของอุทยานการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา จัดทำเป็นแผนพัฒนาอุทยานการศึกษาที่เป็นรูปธรรม ทั้งนี้ควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้วยการปรับปรุงภูมิทัศน์สร้างบรรยากาศที่น่าสนใจ มีกิจกรรมและกระบวนการให้ความรู้ที่มีความสนุก ดึงดูดนักเรียนและเยาวชนในชุมชน จะทำให้ ผู้เรียนเกิดความไม่เรียนรู้และสนุกไปกับการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชน รวมทั้งการพัฒนาบุคลากร หรือผู้ที่ให้ความรู้ ทั้งคณะครู ประชาชนชุมชน ผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชน การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อง่ายต่อการศึกษาค้นหาออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 มีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานในระดับชุมชน ควรนำผลการวิจัยแนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนนี้มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ในเขตอำเภออื่นๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมากยิ่งขึ้น
2. ผู้บริหาร ครู ควรนำผลการวิจัยที่เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนไปปรับใช้ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และแผนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนของตนเอง

3. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างๆ ควรนำผลการวิจัยนี้ ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมเชิงนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนทุกเขตพื้นที่ เพื่อให้โรงเรียนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์มากขึ้นและเกิดความภาคภูมิใจในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ในเขตอำเภออื่นๆ
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการนำแหล่งเรียนรู้ชุมชนไปปรับใช้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้นอกห้องเรียนและสามารถเรียนรู้ได้เองตามความสนใจ
3. ควรพัฒนาระบบบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้โรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันมากขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและท้องถิ่น เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1*. สืบค้น 20 สิงหาคม 2562 จาก http://data.bopp-obec.info/emis/school.php?Area_CODE=5301
- กาญจนา เกียรติประวัติ. (2534). *วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- กิ่งแก้ว อาริรักษ์. (2548). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบหลากหลาย*. กรุงเทพฯ: อัลฟามีเลียนเนียม.
- เกษม คำบุตดา. (2550). *การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม*. ค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ครรชิต พุทธิโกษา. (2554). *คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ชนิดา วิสสมิตนันท์. (2541). *การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน*. สงขลา: หน่วยศึกษานิเทศก์กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชม ภูมิภาค. (2532). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ. (2562). *ประเภทของแหล่งเรียนรู้*. สืบค้น 17 สิงหาคม 2562 จาก <http://pitags09.blogspot.com/2013/02/02.html>
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2546). *การใช้สื่อการสอนในวิชาสังคมศึกษา*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: สุโขทัย.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2554). *การจัดและการบริหารองค์การทางการศึกษา*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดารี บุญชู. (2562). *แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน*. สืบค้น 16 สิงหาคม 2562 จาก <http://www.thaigoodview.com/node/123195>
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). *องค์การและการบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- นฤมล ตันธสุเรศรัษฐ์ และคณะ. (2553). *รายงานการวิจัยเรื่องการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแหล่ง*

วิทยาการในชุมชน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นฤมล มุระจิต. (2553). การศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนตามแนวคิดบุคลากรในโรงเรียนและชุมชนของคุณ์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สามแลบ อำเภอสบเมย เขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

นิติธร ปิลวาสน์. (2562). การไปศึกษานอกสถานที่. สืบค้น 17 สิงหาคม 2562 จาก

<http://taamkru.com/>

นิพนธ์ สุขปรีดี. (2538). โสตทัศนศึกษา. กรุงเทพฯ: แพร่วิทยา.

บุญทัน ดอกไธสง. (2537). การจัดองค์การ. กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ประเวศ วะสี. (2540). การศึกษาของชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.

ปรีชา นิพนธ์พิทยา. (2535). การประถมศึกษากับการพัฒนา. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.

ปีเตอร์ เอฟ. ดรักเกอร์. (2523). การบริหาร. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์.

พยุง ใบแย้ม. (2558). การพัฒนารูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสมเพื่อการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

พัชรินทร์ สมราช. (2553). การศึกษาสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นในการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเทศบาล 2 เฉลิมพระเกียรติ. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่

พันธ์ประภา พูนสิน. (2552). ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้. สืบค้น 17 สิงหาคม 2562 จาก

http://punaoy.blogspot.com/2009/11/blog-post_8617.html

พิไลวรรณ แสงขำ. (2562). การศึกษาและสำรวจชุมชน. สืบค้น 18 สิงหาคม 2562 จาก

<http://www.cmfe.ac.th/pilaiwan/lesson03.html>

ไพบุลย์ ช่างเรียน. (2532). วัฒนธรรมการบริหาร. กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์

ไพรัช วังช่วย. (2548). บทบาทของผู้บริหารเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เฟรดเดอริค ดับบลิว. เทเลอร์. (2523). การบริหาร. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์.

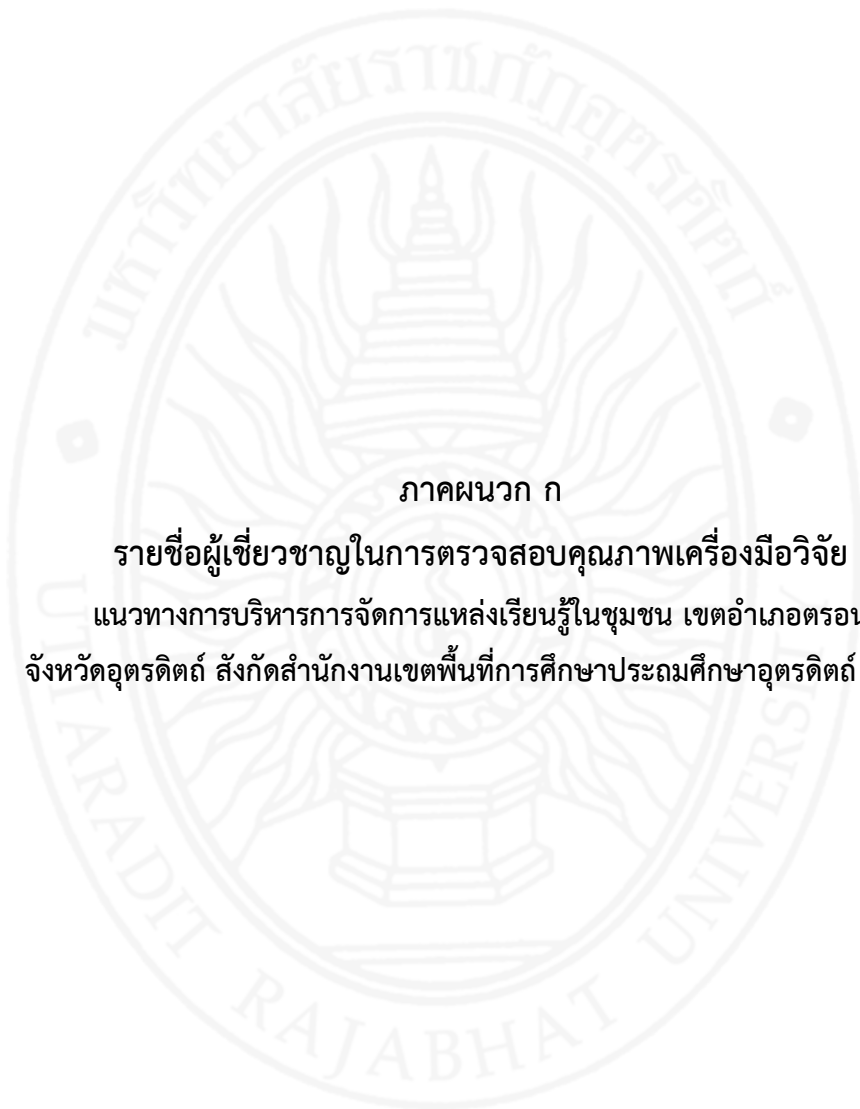
รวีพร มุณีวรรณ. (2554). การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประกอบการจัดการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร. (2535). การใช้แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิมลศรี อุปรมัยและคณะ. (2542). *การศึกษากับการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: เจริญผล.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2545). *การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โพธิ์เพชร.
- _____ (2548). *การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ*. กรุงเทพมหานคร: นิติตธรรม.
- แววพันธ์ ฉางข้าวชัย. (2558). *แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของ โรงเรียนบ้านนาป่าแปก อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน*. ค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอตรอน. (2562). *ข้อมูลอำเภอตรอน*. สืบค้น 20 สิงหาคม 2562 จาก <https://sites.google.com/site/tronnfe/tron>
- สมพงศ์ เกษมสิน. (2514). *การบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เกษมสุวรรณ.
- _____ (2523). *การบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2542). *มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *คู่มือการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *กระบวนการเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *รายงานการศึกษาศรสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการพัฒนา และส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของคนไทย สกศ.* . กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2544). *กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. (2543). *แนวทางการบริหารงานคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าวหยาดชล.
- อนันต์ เกตุวงศ์. (2550). *การบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แฮร์โรวด์ คูนตซ์. (2523). *การบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- Herbert A. Simon. (1947). *Administrative Behavior*. New York: Mc Millian.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เขตอำเภอดรอน
จังหวัดอุดรดิตรดิตรดิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตรดิตร เขต 1

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพา ธรรมสิทธิ์ คณบดีคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์
2. อาจารย์ ดร.สุรเชษฐ์ บุญรักษ์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์
3. อาจารย์ ดร.รตี ธนารักษ์ รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์
4. นางจิรนนต์ มุลน้ำอ่าง ประชาสัมพันธ์ชุมชน หมู่ 7
ตำบลน้ำอ่าง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์
5. นางสาวกาญจนา เมล์พ่วง หัวหน้าประชาสัมพันธ์ หมู่ 7
ตำบลข่อยสูง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์

ภาคผนวก ข

หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ที่ อว ๐๖๑๔.๑๐/ว๐๑๙

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
อ.เมือง จ.อุดรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๒๓ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์กา ธรรมสิทธิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. เนื้อหาบทที่ ๑-๓	จำนวน ๑ ชุด
	๒. ร่างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์	จำนวน ๑ ชุด
	๓. แบบประเมินความถูกต้องของแบบสอบถาม	จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสาวิตรี บุญยพันธ์ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต ๑” ซึ่งมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หยกแก้ว กมลวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในการควบคุมการจัดทำวิทยานิพนธ์

เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์เชิงวิชาการของวิทยานิพนธ์ดังกล่าว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.เชาวฤทธิ์ จันจัน)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๕๕๔๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๙

โทรสาร ๐ ๕๕๔๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๘

นางสาวสาวิตรี บุญยพันธ์ ๐ ๘๓๘๗ ๘๖๐๕ ๙

ที่ อว ๐๖๑๔.๑๐/ว๐๑๙

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
อ.เมือง จ.อุดรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๒๓ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.สุรเชษฐ์ บุญรักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. เนื้อหาบทที่ ๑-๓	จำนวน ๑ ชุด
	๒. ร่างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์	จำนวน ๑ ชุด
	๓. แบบประเมินความถูกต้องของแบบสอบถาม	จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสาวิตรี บุญยพันธ์ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต ๑” ซึ่งมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หยกแก้ว กมลวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในการควบคุมการจัดทำวิทยานิพนธ์

เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์เชิงวิชาการของวิทยานิพนธ์ดังกล่าว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.เชาวฤทธิ์ จันจัน)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๕๕๔๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๙

โทรสาร ๐ ๕๕๔๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๘

นางสาวสาวิตรี บุญยพันธ์ ๐ ๘๓๘๗ ๘๖๐๕ ๙

ที่ อว ๐๖๑๔.๑๐/ว๐๑๙

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
อ.เมือง จ.อุดรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๒๓ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.รตี ธนารักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. เนื้อหาบทที่ ๑-๓	จำนวน ๑ ชุด
	๒. ร่างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์	จำนวน ๑ ชุด
	๓. แบบประเมินความถูกต้องของแบบสอบถาม	จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสาวิตรี บุญยพันธ์ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต ๑” ซึ่งมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หยกแก้ว กมลวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในการควบคุมการจัดทำวิทยานิพนธ์

เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์เชิงวิชาการของวิทยานิพนธ์ดังกล่าว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.เชาวฤทธิ์ จันจัน)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๕๕๔๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๙

โทรสาร ๐ ๕๕๔๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๘

นางสาวสาวิตรี บุญยพันธ์ ๐ ๘๓๘๗ ๘๖๐๕ ๙

ที่ อว ๐๖๑๔.๑๐/ว๐๑๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
อ.เมือง จ.อุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๒๓ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน นางจิรนนต์ มุลน้ำอ่าง

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. เนื้อหาบทที่ ๑-๓	จำนวน ๑ ชุด
	๒. ร่างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์	จำนวน ๑ ชุด
	๓. แบบประเมินความถูกต้องของแบบสอบถาม	จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสาวิตรี บุญยพันธ์ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต ๑” ซึ่งมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หยกแก้ว กมลวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในการควบคุมการจัดทำวิทยานิพนธ์

เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์เชิงวิชาการของวิทยานิพนธ์ดังกล่าว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.เชาวฤทธิ์ จันจัน)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๕๕๔๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๔

โทรสาร ๐ ๕๕๔๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๘

นางสาวสาวิตรี บุญยพันธ์ ๐ ๘๓๘๗ ๘๖๐๕ ๙

ที่ อว ๐๖๑๔.๑๐/ว๐๑๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์
อ.เมือง จ.อุดรดิตต์ ๕๓๐๐๐

๒๓ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน นางสาวกาญจน์รัฐ เมล์พวง

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. เนื้อหาบทที่ ๑-๓	จำนวน ๑ ชุด
	๒. ร่างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์	จำนวน ๑ ชุด
	๓. แบบประเมินความถูกต้องของแบบสอบถาม	จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสาวิตรี บุญยพันธ์ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตต์ เขต ๑” ซึ่งมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หยกแก้ว กมลวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในการควบคุมการจัดทำวิทยานิพนธ์

เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์เชิงวิชาการของวิทยานิพนธ์ดังกล่าว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

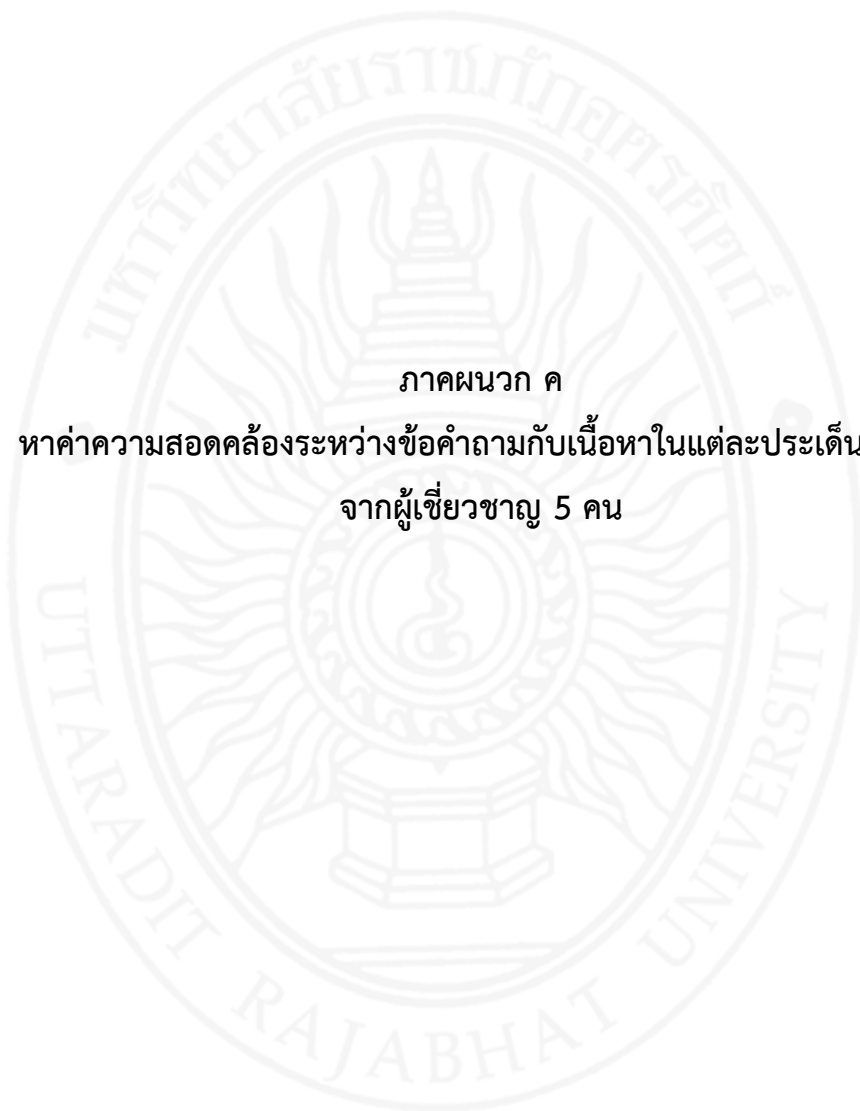
(อาจารย์ ดร.เชาวฤทธิ์ จันจัน)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๕๕๔๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๙

โทรสาร ๐ ๕๕๔๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๘

นางสาวสาวิตรี บุญยพันธ์ ๐ ๘๓๘๗ ๘๖๐๕ ๙

ภาคผนวก ค

หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาในแต่ละประเด็นหัวข้อ
จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

สรุปผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินคุณภาพของ
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
แบบสำรวจแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียน
ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

คำชี้แจง

แบบประเมินคุณภาพของ “แบบสำรวจแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอ
ตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1” ฉบับนี้
จัดทำขึ้นเพื่อไว้ใช้สอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการจัดสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
ของ นางสาวสาวิตรี บุญยพันธ์ นักศึกษาหลักสูตร ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการ
ปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัด
อุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ให้มีความสมบูรณ์ และมี
คุณภาพดียิ่งขึ้น

คำชี้แจง แบบประเมินคุณภาพความเหมาะสม ของ “แบบสำรวจ แหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียน ใน
เขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1”
ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 5 ตำบล ได้แก่

1) ตำบลน้ำอ่าง 2) ตำบลบ้านแก่ง 3) ตำบลหาดสองแคว 4) ตำบลข่อยสูง และ 5) ตำบล
วังแดง

เพื่อประโยชน์ต่อการจัดดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้รับการประเมินความ
เหมาะสมของข้อคำถามไปปรับปรุงแก้ไข อันจะทำให้เครื่องมือในการวิจัยดังกล่าว มีความชัดเจนและ
มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นไป

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความกรุณาตอบแบบประเมินความเหมาะสม มา ณ โอกาสนี้

นางสาวสาวิตรี บุญยพันธ์

ผู้วิจัย

คำชี้แจง กรุณาเลือกให้คะแนนตามความคิดเห็นของท่านโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หลังจากที่ท่านได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต 1 โดยมีเกณฑ์การประเมินความเหมาะสมดังนี้

- + 1 หมายถึง แน่ใจว่ามีความเหมาะสม
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความเหมาะสม
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าไม่มีความเหมาะสม

ตารางที่ 5 แสดงตัวอย่างผลการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อความกับเนื้อหาแต่ละประเด็น

ข้อที่	คะแนนความคิดของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	-1	+1	+1	+1	0	3	0.6

จากตารางที่ 5 ผลการตรวจสอบความคิดเห็นปรากฏว่ามีผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับความสอดคล้องระหว่างข้อความกับเนื้อหาแต่ละประเด็น จำนวน 4 คน และไม่เห็นด้วยกับความสอดคล้องระหว่างข้อความกับเนื้อหาแต่ละประเด็น จำนวน 1 คน ผลรวมของคะแนนพิจารณาจะได้เท่ากับ 4 ดังนั้นค่า IOC จึงหาได้จาก

$$IOC = \frac{4}{5}$$

$$= 0.80$$

ค่า 0.80 แสดงถึงข้อความข้อนี้ มีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับเนื้อหาแต่ละประเด็น เนื่องจากมีค่า 0.8 ซึ่งเข้าใกล้ค่า 1 ทั้งนี้ค่า IOC ที่ยอมรับไว้ว่าข้อความนี้มีความเที่ยงตรง คือมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถ้าหากมีค่าน้อยกว่า 0.5 ถือว่าข้อความข้อนี้ไม่มีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับเนื้อหาแต่ละประเด็น จะต้องตัดข้อความนั้นออกไปหรือทำการปรับปรุงข้อความข้อนั้นใหม่

ตารางที่ 6 การหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาแต่ละประเด็นของแบบสำรวจแหล่งเรียนรู้

ข้อที่	คะแนนความคิดของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	-1	+1	+1	+1	+1	3	0.6	เห็นด้วย
2	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	เห็นด้วย
3	0	+1	+1	+1	0	3	0.6	เห็นด้วย
4	1	+1	+1	+1	+1	5	1	เห็นด้วย
5	1	+1	+1	+1	+1	5	1	เห็นด้วย
ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับเนื้อหาแต่ละประเด็นของแบบสำรวจแหล่งเรียนรู้							0.8	เห็นด้วย

หมายเหตุ เลือกนำไปใช้ทุกหัวข้อ รวมจำนวน 5 ด้าน

**สรุปผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินคุณภาพของ
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
แบบสอบถาม สภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียน
ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1**

แบบประเมินคุณภาพของ “แบบสอบถามสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1” ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อไว้ใช้สอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการจัดสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยของ นางสาวสาวิตรี บุญพันธ์ นักศึกษาหลักสูตร ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ให้มีความสมบูรณ์ และมีคุณภาพดียิ่งขึ้น

คำชี้แจง แบบประเมินคุณภาพความเหมาะสม ของแบบสอบถาม “สภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1”

เพื่อประโยชน์ต่อการจัดดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้รับประเมินความเหมาะสมของข้อคำถามไปปรับปรุงแก้ไข อันจะทำให้เครื่องมือในการวิจัยดังกล่าว มีความชัดเจนและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นไป

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความกรุณาตอบแบบประเมินความเหมาะสม มา ณ โอกาสนี้

นางสาวสาวิตรี บุญพันธ์
ผู้วิจัย

ตารางที่ 7 การหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาแต่ละประเด็นของแบบสอบถาม
สภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้

ข้อที่	คะแนนความคิดของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เห็นด้วย
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	เห็นด้วย
3	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	เห็นด้วย
4	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	เห็นด้วย
ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับเนื้อหาแต่ละประเด็นของแบบ สำรวจแหล่งเรียนรู้							0.9	เห็นด้วย

หมายเหตุ เลือกนำไปใช้ทุกหัวข้อ รวมจำนวน 4 ข้อ

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์จัดเก็บข้อมูล

ที่ อว ๐๖๑๔.๑๐/ว๐๗๒

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
อ.เมือง จ.อุดรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๔ มีนาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน นายกเทศบาลตำบลตรอน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสำรวจแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสาวิตรี บุญพันธ์ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต ๑” ซึ่งมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หยกแก้ว กมลวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในการควบคุมการจัดทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ไคร้ขอความอนุเคราะห์จากท่าน อนุญาตให้ นางสาวสาวิตรี บุญพันธ์ เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชาชนในตำบลของท่าน ตามแบบสำรวจแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนฯ ที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ของนักศึกษาในชั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ชาวฤทธิ์ จันจัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๕๕๔๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๙

โทรสาร ๐ ๕๕๔๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๘

นางสาวสาวิตรี บุญพันธ์ ๐ ๘๓๘๗ ๘๖๐๕ ๙

ที่ อว ๐๖๑๔.๑๐/ว๐๗๒

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
อ.เมือง จ.อุดรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๔ มีนาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์
เรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสำรวจแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสาวิตรี บุญยพันธ์ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต ๑” ซึ่งมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หยกแก้ว กมลวรรณเดช เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในการควบคุมการจัดทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ไคร้ขอความอนุเคราะห์จากท่าน อนุญาตให้ นางสาวสาวิตรี บุญยพันธ์ เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชาชนในตำบลของท่าน ตามแบบสำรวจแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนฯ ที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ของนักศึกษาในชั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.เชาวฤทธิ์ จันจัน)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๕๕๔๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๕

โทรสาร ๐ ๕๕๔๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๘

นางสาวสาวิตรี บุญยพันธ์ ๐ ๘๓๘๗ ๘๖๐๕ ๙

ที่ อว ๐๖๑๔.๑๐/ว๐๗๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
อ.เมือง จ.อุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๔ มีนาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชน ตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนฯ

จำนวน ๑๐ ชุด

ด้วย นางสาวสาวิตรี บุญพันธ์ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต ๑” ซึ่งมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หยกแก้ว กมลวรเดช เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในการควบคุมการจัดทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน อนุญาตให้ นางสาวสาวิตรี บุญพันธ์ เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในตำบลของท่าน ตามแบบสอบถามสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนฯ ที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ของนักศึกษาในชั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.เชาวฤทธิ์ จันจิ้น)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๕๕๔๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๙

โทรสาร ๐ ๕๕๔๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๘

นางสาวสาวิตรี บุญพันธ์ ๐ ๘๓๘๗ ๘๖๐๕ ๙

ที่ อว ๐๖๑๔.๑๐/ว๐๗๒

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
อ.เมือง จ.อุดรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๔ มีนาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลช่อยสูง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสำรวจแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวสาวิตรี บุญยพันธ์ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต ๑” ซึ่งมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หยกแก้ว กมลวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในการควบคุมการจัดทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน อนุญาตให้ นางสาวสาวิตรี บุญยพันธ์ เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชาชนในตำบลของท่าน ตามแบบสำรวจแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนฯ ที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ของนักศึกษาในชั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ชาวฤทธิ์ จันจัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๕๕๕๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๔

โทรสาร ๐ ๕๕๕๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๘

นางสาวสาวิตรี บุญยพันธ์ ๐ ๘๓๘๗ ๘๖๐๕ ๔

ที่ อว ๐๖๑๔.๑๐/ว๐๗๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
อ.เมือง จ.อุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๔ มีนาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ประชาชนตำบลน้ำอ่าง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนฯ

จำนวน ๖ ชุด

ด้วย นางสาวสาวิตรี บุญพันธ์ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียน ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต ๑” ซึ่งมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หยกแก้ว กมลวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในการควบคุมการจัดทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน อนุญาตให้ นางสาวสาวิตรี บุญพันธ์ เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชาชนในตำบลของท่าน ตามแบบสอบถามสภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนฯ ที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ของนักศึกษาในชั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ชาวฤทธิ์ จันจิ้น)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๕๕๔๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๔

โทรสาร ๐ ๕๕๔๑ ๖๖๐๑-๓๑ ต่อ ๑๖๔๘

นางสาวสาวิตรี บุญพันธ์ ๐ ๘๓๘๗ ๘๖๐๕ ๔

ภาคผนวก จ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สำหรับวัตถุประสงค์ 1

**แบบสำรวจแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียน
ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1**

คำชี้แจง

แบบสำรวจนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในการศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง แหล่งของข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ สารสนเทศกิจกรรมและประสบการณ์ต่างๆ ในชุมชนที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตามอัธยาศัย โดยประเภทของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล หมายถึง บุคคลทั่วไปที่อยู่ในชุมชนซึ่งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ เช่น ผู้บริหาร ประชาชนชุมชน ครู ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ช่างฝีมือ พ่อค้า นักธุรกิจ พนักงานบริษัท ข้าราชการ วิทยุสงฆ์ ศิลปิน เป็นต้น
2. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น หมายถึง สถานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน สถานที่ราชการ สถาบันทางศาสนา พิพิธภัณฑ์ ตลาด ร้านค้า ห้างร้าน บริษัท ธนาคาร โรงมหรสพ โรงงานอุตสาหกรรม ห้องสมุด ถนน สะพาน เขื่อน ฝายทดน้ำ สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามบิน เป็นต้น
3. แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หิน แร่ ทะเล เกาะ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก พุงนา สัตว์ป่า สัตว์น้ำ เป็นต้น
4. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ หมายถึง สิ่งที่เป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันในชุมชนเป็นประจำ ประเพณีปฏิบัติกันในวาระโอกาสต่างๆ หรือปฏิบัติสืบทอด

กันมาเป็นเวลานาน ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน
วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ประจำวัน เป็นต้น

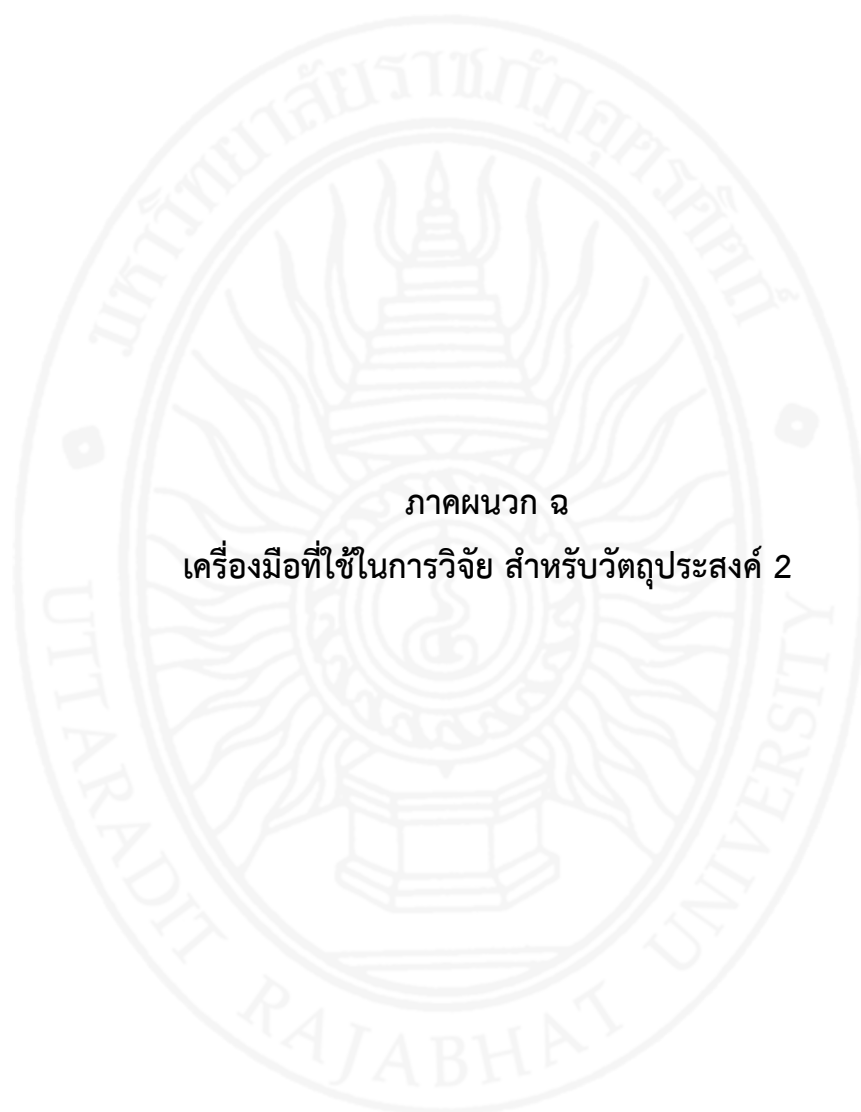
ดังนั้น จึงขอความร่วมมือจากท่านผู้ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนในเขต
อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตริตต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตริตต์ เขต 1 ให้
ความอนุเคราะห์ในการสำรวจข้อมูลดังกล่าว เพื่อเป็นประโยชน์ที่ใช้เป็นแนวทางการบริหารแหล่ง
เรียนรู้ในชุมชน ของโรงเรียนในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตริตต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรดิตริตต์ เขต 1 ต่อไป

แบบสำรวจแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตริตต์ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตริตต์ เขต 1 แบ่งออกเป็น 5 ตำบล ได้แก่ 1) ตำบลน้ำ
อ่าง 2) ตำบลบ้านแก่ง 3) ตำบลหาดสองแคว 4) ตำบลข่อยสูง และ 5) ตำบลวังแดง

ขอขอบคุณผู้ให้ความอนุเคราะห์ในการสำรวจข้อมูลนี้ทุกท่าน

(นางสาวสาวิตรี บุญพันธ์)

นักศึกษาคณะครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตริตต์

ภาคผนวก ฉ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สำหรับวัตถุประสงค์ 2

แบบสอบถามการวิจัย
เรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียน
ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในการศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

ดังนั้น จึงขอความร่วมมือจากท่านที่ตอบแบบสอบถาม กรุณาตอบคำถามตามสภาพความเป็นจริง เพราะคำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ที่ใช้เป็นแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียนในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ต่อไป

แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพและปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนของโรงเรียนในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถามอย่างตั้งใจ

(นางสาวสาวตรี บุญยพันธ์)

นักศึกษาคณะครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษา

อุดมศึกษา

อื่นๆ ระบุ.....

3. ตำแหน่งหน้าที่

ผู้อำนวยการ

ครู

ปรากฏชุมชน

ผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ชุมชน

4. ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน

น้อยกว่า 5 ปี

5 - 10 ปี

11 ปี ขึ้นไป

3. ท่านคิดว่า ปัจจุบันการดำเนินเกี่ยวกับการบริหารแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของท่าน เป็นอย่างไรบ้าง

- ด้านการวางแผน

.....

.....

.....

.....

- ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

- ด้านการนิเทศติดตามผล

.....

.....

.....

.....

- ด้านการประเมินผล

.....

.....

.....

.....

4. จากข้อ 3. ท่านคิดว่า โรงเรียนและชุมชนมีแนวทางการแก้ไขปัญหา เกี่ยวกับการดำเนินการบริหาร แหล่งเรียนรู้ในชุมชน อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

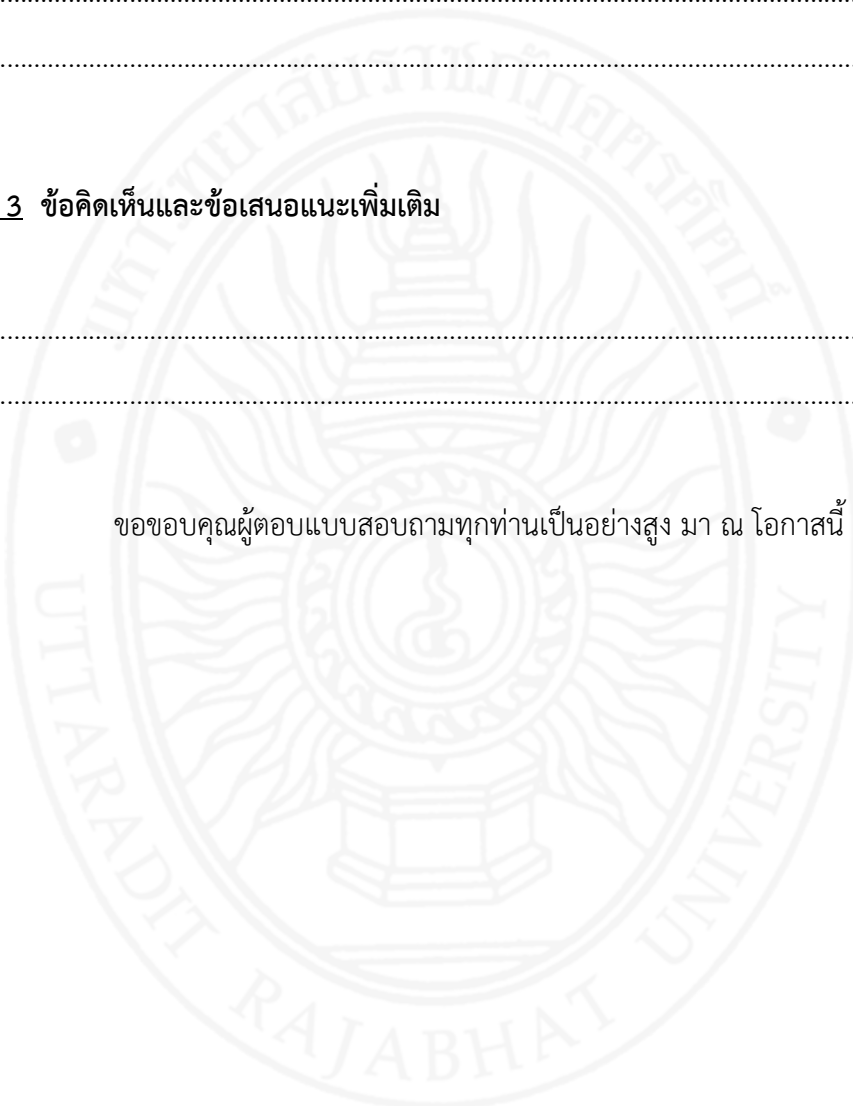
.....

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวสาวิตรี บุญยพันธ์
วัน เดือน ปี เกิด	5 กันยายน 2535
สถานที่เกิด	จังหวัดชัยนาท
วุฒิการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต (คบ.) สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
ที่อยู่ปัจจุบัน	73/2 ถนนบรมอาสน์ ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ 53000

